Anul XV. Arad, Vineri, 2|15 Decemvre 1911 Nr. 264

ABONAMENTUL
Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 «
Pe o lună . 2.40 «
Numărul de zi pentru România şi străinătate pe an 40 franci.
Telefon pentru oraş şi comitat 502.

TRIBUNA

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERŢIUNILE se primesc la administraţie. Mulţămite publice şi Loc deschis costă fiecare şir 20 fileri.
Manuscripte nu să înapelază.

Scăderea populaţiunei evreieşti în România.

— In jurul articolului dlui Radu Rosetti din „Viaţa Românească". —

— Interwiev cu d. A. C. Cuza. —

Pentru cine a cetit Nr. 10 din Octomvrie a. c. al revistei „Viaţa Românească" din Iaşi, un fapt de o deosebită importanţă trebui să-i fi atras luarea aminte. E vorba de articolul distinsului cercetător Radu Rostti întitulat *„Despre scăderea populaţiunei jidoveşti din România în ultimul deceniu şi despre cifra ei actuală"*.

Pentru mulţi — şi lucrul e cert — seriozitatea sârguincioasă cu care d. Radu Rosetti ştie să-şi întărească afirmaţiunile, faptul că dsa, în urma apreciatei opere „România şi Evreii" şi-a asigurat competinţa în această materie, dar mai ales faptul că cele spuse în suscitatul articol stau îngrădite temeinic sub greutatea autoritară a uneia din cele mai valoroase publicaţiuni româneşti, i-ar putea determina pe unii să creadă în veracitatea neaşteptatei descoperiri şi în acelaş timp să încrimineze netemeinicia alarmărei unui pericol peste puţin timp dispărut.

Această atitudine am crezut-o şi o cred firească. Chestiunea evreiască la noi în România oferă atâtea ascunzişuri, necesitează adâncirea atâtor împrejurări, cunoaşterea atâtor fapte, în cât nu e de mirare cum păreri diametral opuse vin să se încrucişeze răsboinic în atmosfera încărcatelor discuţiuni contradictorii.

Bănuind îndoiala şi nesiguranţa cercetărilor acestei probleme, dar mai ales înţelegând că o astfel de afirmare — ori câtă culoare de temeinicie i-s'ar da — *nu poate să-şi croiască drum de adevăr*, fără cuvântul hotărîtor al celui mai autorizat şi mai adânc cunoscător al problemei evreieşti — d. profesor universitar A. C. Cuza — am crezut de a mea datorie, pentru lămurirea înţelegerei depline, să obţin un interviev complinător.

Fără a simţi nevoia descrierei unui interior de birou universitar, fără a înşira numărul tablourilor de pe pereţi, obiectele mai de valoare, amintirile închegate în cine ştie ce bibelouri alegorice, numele „ultimei opere" la care distinsul profesor universitar lucra chiar în momentul vizitei mele, voi lăsa să urmeze grabnic acest extrem de interesant interviev.

—Veţi fi cetit de sigur, domnule profesor, în Nr. 10 al „Vieţei Româneşti" articolul dlui Radu Rosetti „despre scăderea populaţiunei jidoveşti din România în ultimul deceniu şi despre cifra ei actuală"? —Care este părerea dvoastră cu privire la măsura propusă de a favoriza emigrarea evreilor cu ajutorul statului?

— In principiu ori ce scădere a jidanilor e o binefacere pentru Români. Adaog însă, că nu ori ce scădere are aceeaş valoare pentru noi. Cât despre propunerea de a se încuraja emigrarea jidovească cu ajutor dela stat, evident cu scopul împuţinărei jidanilor în România, eu o cred cu totul greşită. Şi ca să nu ne facem iluzii de pe urma scăderei elementului jidovesc şi faţă de măsura propusă, eu cred că trebuie să o privim în lumina următoarelor trei consideraţiuni fundamentale de natură a o reduce la adevărata ei valoare.

I. Scăderea numerică a jidanilor nu însemnează numai decât desvoltarea Românilor. Şi iată faptele care o dovedesc cu prisosinţă tocmai în ultimul timp.

Mai întâi comerţul şi meseriile mai ales în Moldova se află exclusiv în mâni jidoveşti şi ca consecinţă şi cea mai mare parte a populaţiunei urbane. Tot aşa se întâmplă la sate cu exploatarea moşiilor şi cu nimicirea arendaşilor români.

Al doilea fapt este *difuziunea jidanilor* pe de o parte către regiunile în care aproape nu existau mai înainte în Valahia şi Oltenia, iar pe de altă parte la sate, ceea ce este un fenomen cu deosebire grav iarăşi a ultimului timp mai ales, aşa dar indiferent de scăderea populaţiunei jidoveşti totale.

Al treilea fapt este scăderea continuă a poporaţiei creştine la oraşe care se produce de ani de zile şi care acum s'a întins şi asupra altor oraşe, aşa că nici acest fenomen de o gravitate deosebită nu a fost influenţat întru nimic de împuţinarea elementului jidovesc dela 1899 şi până astăzi.

Vom zice dar că şi aici e o chestie de metodă: Ca să ne facem o idee exactă despre starea noastră, trebuie să privim dela noi către jidani şi nu dela jidani către noi. Atunci vom vedea că scăderea constatată a elementului jidovesc nu modifică în mod esenţial relaţiunile noastre economice de până acum. Se cere dar ca să deosebim *scăderea numerică* a jidanilor de *scăderea lor economică*, aceasta mai cu deosebire interesându-ne pe noi.

La 1899 poporaţia jidovească trecuse de limita desvoltărei ei posibile la noi aşa că prisosul a trebuit să plece aiurea, nu atât din cauza expansiunei noastre ci a expansiunei ei. De altfel această scădere momentană îşi pierde din valoarea ei dacă o privim în lumina unei alte consideraţii care urmează. Şi vom zice:

II. Imigraţiunea jidanilor în România e o primejdie permanentă rezervoriul lor etnic aflându-se în imediata noastră apropiere.

Poporaţia jidovească totală de pe întregul pământ, după cât e posibil să numeri asemenea elemente din principiu refractare ori cărei numărători, era după statistica dela 1900 de 11.574.000, din care îngrămădiţi ca într'un rezervoriu neistovit: în Rusia 5.700.000 şi tocmai în guberniile mărginite cu noi; în Austro-Ungaria 2 mil. 77 mii şi mai cu deosebire în Galiţia care ea singură are 850.000 şi Ungaria alţi 850 mii. Aşa dar în aceste două ţări învecinate cu noi, din numărul total al jidanilor de 11,574.000 trăiesc 7,700.000! Şi iată care este proporţia în care se găsesc în unele ţări: în Rusia trăieşte un jidan la 23 locuitori, în Polonia 1 la 2, în Galiţia 1 la 9, în Ungaria 1 la 24, în România 1 la 22, în Franţa 1 la 312, în Anglia 1 la 259, în Italia 1 la 790, în Belgia 1 la 1690!

Densitatea extraordinară a poporaţiunei jidoveşti în Polonia, în Galiţia şi în Ungaria, sporită continuu prin creşterile ei anuale, o pune în stare de *emigrare permanentă*, revărsându-se de preferinţă asupra teritorului nostru ale cărei graniţi nu pot fi păzite, mai ales din cauza concursului fraudulos pe care îl dau emigranţilor jidani, coreligionarii lor aşezaţi în România. *Jidanii sunt dar pentru noi o nenorocire geografică.*

Tocmai situaţia aceasta excepţională exclude pentru totdeauna ori ce soluţie a problemei jidoveşti prin acordarea altor drepturi decât acele prea multe câte le au. Căci ori ce lărgire a acestora ar avea ca consecinţă inundarea României cu elementele parazitare — cum foarte bine zicea d. Rosetti — care se înăduşă în ţările vecine, iar poporaţia românească ar dispărea acoperită de străini.

Şi în lumina acestor consideraţiuni se vede dar că scăderea momentană a numărului jidanilor, nu are decât o valoare foarte relativă pentru noi şi face să slăbim acţiunea noastră energică faţă de pericolul jidovesc permanent.

Aci intervine tocmai a treia consideraţiune a noastră cu privire la măsura propusă de a împuţina numărul jidanilor favorizând emigrarea lor cu ajutorul statului. Şi vom zice:

III. Incurajarea emigrărei jidanilor cu ajutor din partea statului nu poate fi o măsură a politicei româneşti.

Această măsură propusă acum de d. Radu Rosetti a fost propusă şi de d. C. Stere în „Viaţa Românească" din Noemvrie 1907, zicând că acţiunea noastră faţă de jidani trebuie să aibă ca corelativ necesar „ajutorul statului pentru emigrarea acestui prisos de populaţie evreiască".

Regret să constat că şi aici nu facem decât să ne lăsăm a fi influenţaţi în politica noastră de ideile întâmplătoare ale străinilor. Căci aceeaş măsură a fost propusă mai întâi, de cunoscutul publicist englez Houtson H. Chamberleain în intervievul său publicat în „Noua Revistă Română" dela 1900 în care zicea:

„Ar trebui să plătiţi un premiu evreilor pentru părăsirea României, ori cât de îngreunătoare ar fi această măsură pentru finanţele dvoastră. Ea va renta de o miie de ori mai mult".

O asemnea părere s'a putut naşte în mintea unui englez insular necunoscător

BCU Cluj / Central University Library Cluj

al împrejurărilor noastre. E însă curios de a o vedea reprodusă ca o măsură a politicei noastre de stat, de către unii din noi. Vom zice dar precis: Incurajarea emigraţiei jidanilor cu ajutorul statului având de scop de a-i împuţina de sigur e ineficace, absurdă şi primejdioasă.

Ineficace — deoarece nu atinge fondul permanent al poporaţiei jidoveşti, ci numai prisosurile ei anuale. Vor emigra dela noi cine? Evident existenţele supranumerare fără ca prin aceasta să se aducă o reducere a poporaţiunei jidoveşti statornicite ocupând din economia naţională locurile noastre, ale Românilor. Pe noi însă tocmai aceasta ne interesează. Aşa dar nu *scăderea numerică*, ci *scăderea lor economică*.

Absurdă — pentru că asigurînd emigrarea elementelor prisoselnice jidoveşti, e de natură mai degrabă să sporească numărul lor prin emigrarea din ţările vecine. Căci la banii statului pentru emigrare se vor vor găsi ei amatori destui de ori unde. Se va putea chiar ca unii să emigreze de câte două-trei ori, ba ingenioşi precum sunt s'ar putea naşte o meserie nouă a „emigranţilor la America" cu banii statului.

Primejdioasă — întru cât ne pune în situaţia neplăcută de a ne amesteca în afaceri cari nu ne privesc, făcându-ne să dăm naştere unei categorii a „emigranţilor jidani-români" care ne-ar putea atrage neînţelegeri cu celelalte state. Prin crearea unui birou sau a unui serviciu a emigraţiei jidoveşti din România am provoca în scurtă vreme protestările legitime ale celorlalte state îndeobşte nedoritoare de asemenea marfă.

— Atunci care credeţi că trebuie să fie politica statului nostru în această materie?

— E simplă şi se rezumă în următorul principiu:

Să desvoltăm puterile noastre, recucerind poziţiile pierdute în economia socială română şi reconstruind cu ori câte sacrificii clasa de mijloc naţională fără de care nu putem trăi.

Toate sforţările noastre şi toate mijloacele de care dispunem, ale statului în primul rînd, trebuesc îndreptate grabnic şi consequent în această direcţie.

Ce vor deveni jidanii de pe urma expansiunei fireşti şi legitime a poporului român pe teritorul său în România — mai la urmă nu ne priveşte. N'au decât să îndure consecinţele fatale ale traiului lor în contra naturei de *naţie fără teritor* şi cu cât prin presiunea împrejurărilor îşi vor da mai degrabă seamă de această anomalie a unei existenţi în contra firei lucrurilor, cu atât se va grăbi şi sfârşitul suferinţelor lor. Dacă e să-l găsească, atât putem face pentru dânşii; restul ni-l datorim.

In ultimă analiză judecând măsura propusă a emigrărei jidanilor cu ajutorul statului vom zice: Ea este şi inutilă întru cât ajutorul statului nu va face să emigreze pe jidanii statorniciţi, iar jidanii supranumerari emigrează ei şi fără bani dela noi, de nevoie.

De altfel societăţile jidoveşti care pretind că există pentru asemenea scopuri filantropice şi de colonizare în deosebi în frunte cu „Alianţa Israelită Universală", au ele bani destui. In tot cazul statul nostru nu are chemarea să funcţioneze cu banii săi ca sucursală a societăţii de colonizare „Ica", transformând în chip nesocotit şi fără nici un folos emigrarea jidanilor din România, din o chestie a lor particulară, într'o afacere publică a statului Român.

Corneliu Carp.

Conferenţa dela Budapesta. Cetim în „Seara" din Bucureşti:

„Corespondentul nostru află din izvor de încredere că un membru marcant al comitetului naţional român protopopul Dr. Gheorghe Popovici din Lugoj şi-a dat demisia.

Ştirea aceasta a provocat mare senzaţie în cercurile româneşti".

*

Pentru stăpânii „Pop. Român". In numărul 49 al organului poporal „Poporul Român" se publică un articol în care se spun şi următoarele:

„Judecă dle preşedinte! Dar mai nainte, Te rogăm (!) întreabă pe acuzători, că primesc şi ei sentinţa de valabilă ori că numai atunci ar primi-o dacă judeci după placul lor?! Căci, după ameninţările cele riscă, aşa ni-se pare, că încât nu vei judeca după placul lor, iar poţi pleca în Italia, unde un drag de poiet d'al nostru a urcat odată — **noi ştim cu ce cheltuieli** — Vezuvul."

Aluziile aceste murdare îl vizează pe d. Octavian Goga. D. Goga va şti cum să răspundă sau cum să tacă în faţa unei infamii de felul acesteia. Noi din partea noastră ţinem numai să aducem aminte stăpânilor „Poporului Român" să nu se coboare pe un teren atât de şubred pentru ei. O spunem aceasta în interesul binepricepu al neamului, cum s'ar zice

*

Exposeul ministrului de agricultură. Contele Serény, ministrul de agricultură, a rostit azi în cameră un exposeu vast asupra resortului său. A anunţat o serie întreagă de proiecte de legi despre chestiunile silvice, despre chestiunile pe şunatului, despre aranjarea proprietăţii, despre revizuirea legii vinurilor, despre falşificarea alimentelor, despre magaziile de vin publice şi şi speră să poată da prin noile legi un avânt nou vieţii economice în Ungaria.

Şedinţa camerii azi n'a avu alt moment demn de remarcat.

*

Un ziar italian despre demisia bar. Conrad. Ziarul *Giornale d'Italia* din Roma, revenind iar c'odată asupra demisiei fostului şef al marelui stat major austro-ungar, cere în Nr.-ul său mai nou: In Austro-Ungaria s'a dat crezământ unor pretinse intenţii clandestine din partea Italiei şi cercurile dela conducere voiau numai să la provie, asigurind frontierele italo-austriace. Italia e singură vinovată de neîncrederea ce a deşteptat la Viena şi tot ea e de vină de starea sufletească preocupată a fostului şef al statului major.

Unul din cei cari nu mai sunt.

De **Gregoriu Ceontea.**

Anul 1848. Acest an hrăpareţ care dela copii a răpit părinţi, dela mame copii, dela fete logodnici, pentru ca cu sângele lor să ne câştige drepturi omeneşti, pe cari nu le avem nici azi pe deplin. Gândul meu fuge departe, departe în timpuri întunecate ale istoriei, în timpuri ca: „Tripartitul lui Verbőczy" în timpul „Constituţiuilor aprobate" în acele timpuri blestemate când popoarele gemeau aşa de greu în jugul şi lanţul medieval. Mult au trebuit să sufere popoarele şi multe şi mari gânduri nutriau, până când izbucni în anul 1848 răsboiul sfânt, răsboiul pentru libertate, răsboiul care ne-a dat drepturi, după cari atâtea inimi zdrobite suspinară atâta timp, până când visul trecut prin atâţi secoli amari, secoli de zbuciumare, de robie, în sfârşit s'a izbăvit. Câte inimi nobile, suflete mari, corpuri vînjoase n'a înghiţit această durdură de care poporul nostru şi astăzi cu groază îşi aduce aminte.

Eram copil, şedeam într'o primăvară afară cu moşul meu, care astăzi nu mai e în viaţă. Era învăţător pensionat, şi ca atare îi plăcea mult să povestească cu copii despre lucruri cari au fost. Imi spunea despre moşul Traian, despre Marcu Aureliu care ne-a dat pradă barbarilor trecând în Moesia, şi despre atâtea răsboaie prin care a trecut poporul nostru fără să se fi pierdut la viforosul an 1848, care va rămânea veşnic neşters din amintirea neamului nostru.

Şi începu a povesti astfel:

— In anul 1848 eram flăcău şti cum e flăcăul mai în putere. Imi era dragă viaţa, îmi plăcea să merg unde îmi spunea gândul şi inima mea de flăcău. Nu era mai mare năcaz pe mine decât atunci, când mama mă trimitea să fac două zile pe săptămână la Domnii, căci nepoate, trebuie să ştii că oamenii pe timpul acela erau iobagi, şi dacă nu făceam slujba la Domn apoi ne scoteau din casă în dricul iernei, ne băteau şi făceau cu noi ce le plăcea. Atât ne-ar fi trebuit să nu facem slujbă, era vai de pielea noastră.

— Timpul trecea nepoate şi soarta noastră nu se mai schimba, şi Doamne sfinte, mulţi oameni vor fi dorit să li-se schimbe soartea. Dar bunul Dumnezeu când iubeşte pe om îl cearcă întâi, chiar aşa cum a încercat pe Iov cel drept.

Aci moşul meu îşi ridică capul, privi odată spre răsărit şi îşi şterge o lacrimă alunecată pe furiş din ochii săi pătrunzători, apoi îmi povesti pe lung şi pe larg toate întâmplările din anul acela. Imi povesti de Şaguna, de Bărnuţ şi de toţi câţi se ilustrează la adunarea de pe memorabilul „Câmp al libertăţii"; căci moşul meu mânat de dorul progresului şi desrobirei, luase şi el parte la acea istorică adunare; apoi povesti despre întâmplările cari au urmat după această adunare şi rînd pe rînd isprăvi firul povestirei. Ii făcui atunci observarea:

— Da bine moşule, cum de din toate părţile au luat oamenii noştri arma în mână şi numai în părţile Murăşului dela Reghinul săsesc în sus nu?

Moşul stătu o clipă, apoi continuă:

— Aici nu s'a putut lucra aşa pentru că noi suntem încunjuraţi de toate părţile de Săcui, şi o singură mişcare ni-ar fi adus moarte şi foc; cu toate acestea la luptă pentru libertate şi acest ţinut şi-a dat obolul său. Să vezi cum. Şi moşul începu iar:

— După adunarea dela Blaj, într'o zi frumoasă de primăvară, se lăţi vestea că Românii au prins şi ei armele. A fost deajuns, vestea străbătu ca o scânteie în toate părţile, şi de către seară ne trezim în sat cu un om străin, bine făcut şi cu ochi strălucitori. Nu ştia nimenea cine e şi de unde vine, atât auzisem că merge la răsboiul pentru libertate; şi ne-a chemat în seara aceea la biserică, era atunci bisericuţa veche pe care tu nepoate n'ai apucat-o. Preotul făcu vecernia, apoi începu necunoscutul să ne povestească despre obârşia noastră şi despre lupta pe care astăzi popoarele o poartă pentru eliberarea de sub jugul iobăgiei şi ne îndemna şi pe noi să mergem cu el; şi glasul lui suna atât de frumos de credeai că vine din cer, ne-am înrolat vre-o doisprezece feciori, am depus jurământ de credinţă către necunoscutul şi l'am recunoscut de căpitan al nostru.

Atunci ne spuse numele: Ioan Bilborean şi de aici încolo noi i-am zis: căpitanul, căpitanu Bilborean. In ziua următoare din comunele învecinate se mai înştiinţară câţiva feciori voinici, toţi mânaţi de acelaş dor, apoi plecarăm cu căpitanul Bilborean să intrăm în armata lui Vasilie Moldovan, dacă ai auzit de el, nepoate! Moldovan a vrut să se facă popă dar în loc de cruce în timpul acela a luat sabia.

Şi continuă moşul:

— Am plecat şi mergeam noaptea numai, căci ziua nu puteam. Am trecut pe lângă Reghin tot noaptea, şi când ne apropiarăm de Sânt Ioana, tunurile bubuiau şi puştile pocneau şi lupta curgea între oştirile lui Orban împreunate cu ale lui Va-

O crimă naţională.

In numărul nostru dela 9 Decemvre n., înregistrînd pornirea nebună a organului poporal din Arad „Poporul român" de-a duce vrajba şi în popor, am adresat dlui Gheorghe Pop de Băseşti următoarele întrebări:

1. Aveţi DVoastră şi are comitetul naţional cunoştinţă despre crima naţională ce-o săvârşeşte „Poporul Român" prin răspândirea în popor a minciunilor debitate la adresa „Tribunei" şi a celor din jurul ei?

2. Cu învoirea şi aprobarea DVoastră şi a comitetului naţional se săvârşeşte această crimă de neiertat?

3. Veţi binevoi a dispune să se pună capăt acestor porniri nebune, intervenind ca în cel mai apropiat număr al „Poporului Român" să se revină asupra articolului de azi şi redacţia să-şi exprime regretele pentru publicarea lui?

Am anunţat în acelaş timp că dacă descreerăţii dela organul poporal vor urma munca lor păcătoasă, vom fi nevoiţi să ne luăm apărarea şi noi în „Tribuna Poporului", arătând scopurile ascunse ale unei cărdăşii cari încearcă să terorizeze întreaga noastră opinie publică.

„Poporul Român", în loc să'şi recunoască greşala, în numărul său de azi publică din nou un lung articol obraznic, în care sunt înjuraţi toţi oamenii din jurul „Tribunii", în care cetitorii şi abonaţii noştri sunt timbraţi, fără deosebire trădători de neam, iar „fiecare popă şi dascăl, abonat al Tribunei, — aderent al lui Mangra".

In faţa acestor insulte revoltătoare nu mai putem păstra rezerva ce ne-am impus-o vreme de un an de zile. In numărul viitor al organului nostru poporal ne vom adresa şi noi poporului.

Ţinem să constatăm însă şi la acest loc că perfidia ce şi-a făcut cuib în „Românul" s'a sălăşluit acum şi la „Poporul român". Reproducând, deci, scrisoarea noastră adresată dlui Gheorghe Pop de Băseşti, pentru a duce lumea în rătăcire au publică din scrisoare următoarele părţi esenţiale:

„Pentru a feri poporul de frământările cari au fost provocate de câţiva oameni orbiţi de patimă îndată după izbucnirea crizei, „Tribuna" a desfiinţat numărul poporal (de Duminecă) şi a înfiinţat un organ poporal independent „Tribuna Poporului", în care — vreme de un an de când există — am propovăduit cu cel mai sincer devotament solidaritatea naţională, apelând la popor să rămână cu toţii fii credincioşi ai partidului nostru naţional român şi aderenţi neşovăitori ai programului nostru naţional."

Ciuntirea aceasta voinică a scrisorii noastre este cea mai clasică dovadă că gândurile oamenilor cari s'au înstăpânit pe organul poporal al partidului nu sunt curate.

Noi n'am invocat judecata dlui Gheorghe Pop de Băseşti, ci i-am adus numai la cunoştinţă destrăbălarea păcătoasă a celor dela „Poporul Român", rugându'l să o curme. Dacă dl Gheorghe Pop de Băseşti n'a ţinut de cuviinţă să ia măsurile trebuincioase, îl priveşte pe d-sa. Noi ne-am făcut numai datoria de a-i atrage atenţiunea asupra urmărilor nouei campanii pornite împotriva noastră şi în „Poporul român".

Nu ne temem că poporul nu ne va da dreptate, cum ne-a dat dreptate (asta o recunoaşte şi „Poporul Român") clasa cărturarilor noştri. Poporul va şti să judece cine îi vrea binele: cei cari îl poartă cu vorbe mincinoase, sau cei cari cer dela conducerea partidului nostru înţelegere şi dragoste şi pentru nevoile „opincei puturoase".

Vreme de un an de zile am făcut tot ce ni-a stat în putinţă ca să-i lăsăm poporului credinţa că în fruntea partidului nostru au ajuns numai oameni desinteresaţi, cari muncesc numai pentru binele poporului. Dacă n'am reuşit nu e vina noastră, ci este vina celor cari îngăduie să se publice în „Poporul Român" murdăriile cele mai otrăvitoare de suflet.

Nu a noastră va fi răspunderea!

„Tribuna".

---

silie Moldovan împotriva răsculaţilor săcui: noi încă intrarăm în luptă cu lăncile dar nu prea făceam spor căci ei erau cu puşti.

Lupta fu lungă şi după luptă Românii se împrăştiaseră încât eu nu mai aflam pe căpitanul Bilborean. Pierzându-l pe el, am pierdut şi curajul, şi noaptea călătoream ai noştri, câţi am mai rămas, către casă, dar nu şedeam acasă că nu puteam fiind că honvezii ne căutau mereu, şi de ne-a fi aflat, păţeam ca popa Popovici din Dumeavă pe care l'au împuşcat pe marginea văii de s'a rostogolit în vale.

— De aici încolo, nepoate, urmară zile grele pentru noi. Războiul curgea în alte părţi iar pe la noi frica ne făcea să şedem cu părinţi cu tot ascunşi.

— Trecu mult timp de atunci, şi în primăvara anului 1849 veni pe la mine un prieten cu care fusesem sub porunca căpitanului Bilborean şi povesteam de întâmplările trecute şi între altele şi de căpitanul Bilborean.

Imi zise prietenul: „Nu mai aştepta înzădar, căci căpitanul nostru Bilborean a căzut sub ochii mei îndată ce am intrat în lupta dela Sânt Ioana".

Aici moşul meu scăpă două lacrimi cât alunele, ridică ochii spre cer, îşi făcu o cruce bătrânească şi zise cu un oftat duios un „Dumnezeu să odihnească pe căpitanul Bilborean în sinurile dreptilor".

După ce isprăvi moşul povestea căpitanului Bilborean, îl întrebai:

— Moşule! Oare mai aduce-şi cineva aminte de cei cari nu mai sunt? Şi moşul zise:

— O! nepoate. Câţi căpitani ca Bilborean au murit atunci, şi nu-i ştim, dar inima noastră îi simte.

Dedu, la 11 Decemvric 1911.

Scrisori din Bucureşti.

Răvaş de acasă. — Ruga unei necunoscute. — Gânduri cari se ghicesc. — Rolul chelnerilor în viaţa noastră. Unde mergem?

Bucureşti, 29 Noemvric.

Dintr'un orăşel depărtat, din părţile ungurene am primit o scrisoare, prin care o cetitoare a cestor cronici mă „roagă frumos" să nu mă ocup aşa de mult de faptele şi întâmplările de senzaţie, ci să scriu cât mai des gânduri şi lucruri din lumea mea sufletească. „De câte ori deschid ziarul, îmi arunc privirile să văd ce scrii la cronica dtale. Şi-mi pare aşa de rău când întâlnesc descrieri de fapte, în cari nu este nici o căldură. Este şi o lume, care urmăreşte mai cu drag cele ce se petrec în lumea sufletească, decât în prozaica lume, în care trăim".

Ori cine ai fi tu, necunoscută cetitoare, nu uita că cel ce scrie nu este al lui, ci al acelora cărora se adresează şi ori câtă predilecţie ar avea pentru anumite subiecte, trebuie să se gândească la toţi. Se mişcă un grăunte de nisip în mare. Pentru el însemnează asta un cataclism. S'a schimbat însă rostul firei? Nu. Dacă acel grăunte ar avea glas şi simţire, ar aduna tot grozavul muget al mărei şi ar vorbi. Ar povesti despre lumile visate, acolo în taina adâncă, ar cânta farmecul, pe care l'a simţit în anumite clipe. Dar ce-ar însemna acestea toate în zorul de care este mânată lumea? Câţi s'ar opri să asculte ce spune grăuntele de nisip? Foarte puţini, după cum nu mulţi vor fi cari judecă în felul tău.

Şi, dacă te interesează, află că aş avea să spun atâtea. Gânduri cari m'au întovărăşit, doruri cari mi-au bătut la poarta minţii, poveşti frumoase, în cari am avut şi eu un rol. Poveşti cari s'au sfârşit banal, poveşti, cari s'au sfârşit frumos. Şi poveşti pe cari gândul, meşter tîlcuitor le mai dapănă în clipele de nostalgie. O lume, în care e aşa de bine să te retragi, când vezi că aşteptările te-au înşelat, că eşti străin de concepţiile, de felul de a 'nţelege viaţa al celor cari te înconjoară. Dar este numai în clipele de dor de repaos. In clipele în cari te tulbură prea mult sgomotul patimilor, pe cari le întâlneşti. Şi atunci te gândeşti la multe. La colosala depărtare dintre ceea ce ne spun dascălii, când suntem pe băncile şcoalei şi ceea ce în realitate există. Şi vezi cât te-ai înşelat când ai crezut că triumfă gândul.

*

Cu toate acestea îţi pare bine, când vezi că gândurile tale găsesc adăpost undeva, într'un colţ nepătat de suflet. Intr'o frumoasă poezie a sa, clasicul nostru Iosif exclamă: „Inimi nu mai sunt". Şi poate avea dreptate. Dacă s'ar fi păstrat puritatea inimilor, câte drame nu ar fi fost înlăturate. Câte victime, cari au căzut fără de nici o vină, ar ocupa azi locul menit celor cari triumfă. De multeori m'am gândit care ar fi pedeapsa cea mai mare pentru cineva care a voit să-ţi facă un rău. Să-i dai un suflet curat, întreg, să-i dai puterea de a 'nţelege şi a cumpăni răul şi apoi să-l duci în faţa faptei lui. Să-l priveşti lung în ochi şi să taci. Nu cred c'ar putea suporta chinul. Şi dacă azi se trece cu uşurinţă peste atâtea lucruri zguduitoare, este că lipseşte sufletul. O ştii aceasta şi tocmai de aceea îţi pare aşa de bine, când în pustiul care te înconjoară, prin care treci ca un beduin fără de nume, întâlneşti oaze pline de viaţă, în cari înfloreşte floarea credinţei, a simţirei curate.

Şi mă mir că otrava care s'a aruncat şi se aruncă în suflete, acolo la noi, nu a distrus totul. Din scrisoarea ta, necunoscută prietenă răsare însă alt gând, pe care poate tu nici nu l'ai ghicit. Şi eu îl înţeleg: Cărturarii şi fariseii au profanat aşa de mult templul vieţei noastre, încât fie-care om de bine se întreabă cu îngrijorare: De ce nu răsare de undeva, dintr'o colibă a Vitlecemului nostru, un Crist, care cu biciul de foc să lovească în cei cari au pe buze virtutea, iar în suflet perverţirea?

*

Cele ce se scriu în anumite publicaţii periodice dela noi, sunt de natură de a scârbi ori-ce bun simţ. Sunt barbarii, cari arată că în anumite judecăţi nu mai există nici un pic de ludicitate.

Mă rog, ce mă interesează pe mine împrejurarea că un domn oare-care a dat câteva coroane împrumut unui om, care-i servea de unealtă? Ce rost are în viaţa noastră acel Gábor, chelner la nu ştiu ce cafenea? Ce'mi pasă mie că d. cutare a împrumutat haincle unui boem? Intrucât viaţa noastră publică progresează, dacă s'ar adeveri că un advocat a plătit datoriile unui biet pribeag, care, la dreptul vorbind, a fost de multe-ori paravanul care a primit loviturile, pe cari trebuia să le primească stăpânii săi? De ce atâta criminale atentate la bunul simţ? Unde vor ajunge aceşti oameni, pentru Dumnezeu? Mâne poate îşi vor imputa şi concursul ce şi l'au dat în anumite aventuri galante. Mâne... Dar cine ştie ce va fi mâne?

*

Să fim mai optimişti. Să fim mai încrezători în puterea sufletească a acestui neam. Să tălmăcim aceste fenomene aşa: Sufletul mare, sufletul nobil, sufletul generos şi mândru al acestui popor n'a putut tolera să se aşeze pe el praful şi gunoiul. N'a putut răbda să prindă rădăcini în el răul. Şi, ca vinul, care, când fierbe aruncă spuma cu otrăvurile ei, astfel acest suflet aruncă acum veninul, pe care în decursul vremurilor l'a primit. Ceia ce se scrie azi în anumite publicaţii periodice e spuma otrăvitoare, care ese din vasul cu vinul în fermentaţie.

*

Este deci firesc, necunoscută prietenă, ca tu şi alţii ca tine să se scârbească de tot ce este faptă omenească, să caute în lumea sufletească o clipă de odihnă, să caute acolo o rază de lumină, să-şi închidă auzul pentru trâmbiţele patimilor. E prea grotească muzica aceasta a minciunei, e prea sălbatică larma, e prea trivială vorba, e prea disgustătoare argumentaţia, e prea insultătoare pentru ori-ce bun simţ năzuinţa celor ce le alimentează pe toate.

Dacă am fi ajuns la un grad de cultură mai înnalt, toţi dintre noi ar înţelege că ori-ce rând în care e vorba de rolul lui Gábor în viaţa noastră publică este o insultă la adresa cetitorului. Cetitorul aşteaptă să citească îndmenul bun, să citească slova adevărului, să i-se spună calea, care duce la liman. Şi când colo i-se spune de piţulele date lui Gabor, de pantalonii împrumutaţi unui biet boem. O, e ruşinos, e nespus de ruşinos!

Acesta e halul în care au ajuns sfinţii noştri. Icoanele noastre. Vai, eşti şi tu una din mulţimea care în grozava-i descepţie, aruncă dispreţul asupra icoanelor, la cari s'a închinat. Şi tu ţi-le-ai închipuit înfrăţite cu cerul şi ţi-a fost dat să le vezi târându-se în noroi. Şi tu. Şi câţi vor

BCU Cluj / Central University Library Cluj

mai fi ca tine, acolo pe pământul sfânt de lacrimile părinților noștri. Știu eu ce să'ți răspund? Poate-ți voi asculta sfatul. Și în depănarea atâtor gânduri, cari n'au nimic a face cu acțiunile dictate de patimi, cine va avea ochi va vedea disprețul cel mai adânc pentru anumite atitudini. **I. U. Soricu.**

Dosarul.

Omul al cărui nume a ajuns să fie un adjectiv extrem de caracteristic pentru tot ce este mistificare și reacredință, domnul Goldiș, cearcă să se apere în numărul de astăzi al „Românului" față de mai multe învinuiri grave ce i-s'au adus. Amestecă o mulțime de chestii sub titlul comun: „Dosarul „cazului" Vernescu". Face acest lucru ca să succească dreapta judecată a cetitorilor lui.

Lămurim însă *noi* galimatiasul:

1. D. Goldiș voește să se apere împotriva descoperirei noastre că l-a făcut pe Șeghescu „regeneratorul neamului".

2. D. Goldiș voește să se apere împotriva unui asesor consistorial din Sibiiu, căruia i-a spus Apponyi că Goldiș e mincinos.

3. D. Goldiș vrea să susțină că nu l-a cumpărat pe fostul nostru corector Cehan, ca să ne înjure.

La punctul prim domnul Goldiș răspunde prin... tăcere. La punctul doi, d. Goldiș răspunde prin... înjurături. La punctul trei, d. Goldiș răspunde prin (ce credeți?)... mărturia lui Cehan. Simpatic procedeu, nu-i așa? Și mai ales cinstit. Ni-se pare că aici d. Goldiș s'a întrecut pe sine însuși. Căci, s'o spunem drept, prea e goldiș. E goldiș de tot.

Acum că d. Goldiș tace asupra afacerii Șeghescu, înțelegem. In chestia aceasta se află un document publicat, negru pe alb, o scrisoare a distinsului asesor consistorial din Sibiiu, d. Lazar Triteanu, care nu poate fi răstălmăcită. In chestia aceasta trebuia să tacă, căci cu minciuna nu poate „dovedi". Dacă ar nega, din gura întreg publicului românesc ar eși ca un ehou prelung: *goldiș... goldiș!!*

Că în afacerea cu Apponyi înjură, e prea firesc după mentalitatea goldișească. Pentru ce să nu înjuri pe un om pe care nu'l cunoști, pentruce să nu-i zici „mizerabil" unui preot despre care știi că e în situația foarte plăcută pentru tine: nu'ți poate aplica argumente lumești! Și apoi încă ceva: Dacă înjuri acum țigănește pe un acuzator calm al tău, el poate veni mâne să'ți vâre sub nas dovada materială, tu... taci goldișește și'ți lași publicul cetitor cu impresia înjurăturilor tale: „Tot nu-i adevărat, uite cum s'a supărat săracul"!

Nu-i așa, că-i goldiș de tot?

Și acum să ne întoarcem în spre... Cehan.

D. Goldiș se roagă de Cehan să desmintă el (Cehan) dacă a fost plătit sau nu de d. Goldiș. Noi nu putem spune în chestia aceasta nimic, căci aici e competent numai d. Vernescu, care ne-a trimis telegrama publicată de noi, *telegramă pe care o ținem la dispoziția ori cărui cetitor al nostru, chiar și a dlui Goldiș.*

Să sperăm însă că d. Vernescu ne va trimite scrisoarea de care pomenea. Atunci... atunci se va spori dosarul minciunilor cu cari acest om împuiază urechile cetitorilor puțini, pe cari îi mai are.

Dosarul minciunilor dlui Goldiș! Câte nu sunt și în acest încărcat dosar: (afară de cele însemnate aici) Numărul unguresc al lui Tisza, alegerea unchiului său, chestia cu votarea la alegerile de deputați (Müller Károly, Barabás), cazul lui Vaida, etc. etc.

Acesta-i dosar, nu cel cu „cazul Vernescu". Acesta să'l curățească d. Goldiș, îi ajutăm și noi, însă fără poliloghii ca cele din „Românul" de astăzi, cari ne plictisesc și pe noi, necum pe cetitorii noștri.

*

Ca o dovadă despre procedeurile goldișiste nu putem să nu remarcăm și una aleasă la întâmplare din articolul „Dosarul „cazului" Vernescu". D. Goldiș, care a scris acest articol *neiscălit*, pe coloana a 3-a, pagina 4, vorbește în persoana primă, scriind:

„Nici până astăzi „Tribuna" n'a produs dovada afirmației sale infame și calomnioase, că eu l-aș fi plătit pe d. Cehan să scrie la „Românul"

și în acelaș articol, pe aceeaș pagină, coloana 2, în chipul acesta:

„d. V. Goldiș a luptat săptămâni de zile în parlament împotriva legilor școlare ale lui Apponyi, care s'a închinat înaintea vastelor cunoștințe și a energiei acestui luptător național".

Înțelegeți! Unde-i vorba de laudă și tămâiere proprie, trage-i cu „domnul Goldiș", acest luptător național înaintea căruia s'a închinat Apponyi, vastele lui cunoștințe, etc. etc.

E vorba doar să-și facă omul reclamă. Dacă nu înțeleg redactorii să'și laude stăpânul, atunci pentruce nu s'ar lăuda stăpânul pe el. Are doar tiparul la îndemână. Și câtă rușine nu rabdă biata hârtie albă și mută!

Se vede însă că și condeiul cu care își debitează d. Goldiș zilnic proza lui mincinoasă a căpătat pentru un moment simțire omenească. Se va fi revoltat și el, săracul, de câte păcătoșenii aruncă el în vileag, fără să vrea, în urma unei nestrămutate legi a firii. Și... iată că l-a dat de gol pe farsorul lui stăpân. Intr'o clipă, dupăce d. Goldiș îl va fi strâns cu dinții aspru de coadă, să mai sgârăie o nouă invectivă, tuști pe hârtie cu acel mizerabil și trădător *eu*.

— Un document prețios despre moralitatea acestui om, care nu se rușinează să'și aducă în public cele mai nemeritate laude, să scrie el cu mâna lui, despre el, enormități ca acele cu „vastele lui cunoștințe". Acest lucru socotim că numai la un Goldiș e cu putință.

Mai trebuie vre-o dovadă despre falșitatea și dorul de a parveni cu orice mijloace a acestui... luptător național? Nu. Zi-i mai bine goldiș și... pune-o la dosar.

Scrisori din Bucovina.

Criza dela centrala însoțirilor economice române din Bucovina. — Dr. Florea Lupu, ca om politic. — Svonuri despre încheiarea unei alianțe între partidul național-țărănesc și între Ruteni.

Criza, prin care a trecut centrala băncilor raiffeisiene, nu mai formează, de vre-o câteva zile, discuție publică, aici în Bucovina, trecându-se toate întreprinderile de lemn ale centralei pe seama unei societăți cu capital străin, cu numele „Bucovina", și scăpând astfel de o mare primejdie țărănimea română. Dar, cu toate că s'a făcut o sanare a acestei crize, cu toate că ea, în principiu, nu mai există, de fapt încă nu e finalizată, deoarece se mai află cârcioeari și suflete pseudocatonice, cari ar voi, în ruptul capului, din răsbunare setoasă, să scoată totuș centrala la mezat.

Ca pretext se servesc acești — reprezentanți ai poporului! — de unele mici deficite ce ar mai rezulta din cumpărarea unei moșii de către centrală în Pătrăuți pe Sirete și din arendarea unei mori.

Micile deficite există ele, nu-i vorbă, dar vor fi acoperite, în tot cazul, și fac rău acei politiciani când nu încetează cu hărțuielile lor pătimașe împotriva centralei, voind astfel să ție masele poporului într'o continuă iritare. Sabia are două tăișuri și foare ușor s'ar putea întâmpla să se sângere tocmai aceia cari o țin în mână!

*

Directorul centralei, Dr. Florea Lupu, care e și deputat în Camera provincială, a încetat să mai fie puternicul zilei de pe vremuri, și se clatină acum în vârful mormanului de speculațiuni ce l'a clădit, cu multă îngrijire și hărnicie, în tot decursul activității sale politice. Mandatul nu l'a depus încă, și nici nu se poate ști când l'a depune, dar și de ținut, mai mult degeaba îl ține, pentru că „și-a mâncat mălaiul", deși traiul i-a rămas.

De pe urma lui rămân și lucruri bune, precum e mișcarea democratică, desrobitoare de drepturi pentru țărănimea română, în politica bucovineană, alăturea de reorganizarea băncilor sătești. Zică ce-ar zice oamenii învechiți, conservatorii retrograzi, dar mișcarea democrată ne-a adus și foloase în Bucovina. Că democratismul e un spin în ochii multora, se știe, din sure vremuri, și ne-au dovedit-o și acum, de curînd, cei trei doctori în teologie din Cernăuți cari i-au făcut chiar și curatului ca soarele N. Iorga o incriminațiune și un reproș, vechiu cât piramidele egiptene și cunoscut ca povestea potopului, pentru că a adaos la cuvântul naționalist și pe cel de „democrat".

Ei bine, cu toată nemulțumirea tradițională și incurabilă a unor anumite pături, democratismul ne-a adus și mult bine și ne-ar fi putut aduce, de bună seamă, și mai mult, dacă ar fi lipsit unele fețe din partidul democrat, între cari vom trebui să o punem, deși nu totdeauna, și cu toată apărarea ciceronică a dlui Dr. Aurel Onciul, și pe cea a dlui Flore Lupu.

*

Tot în legătură cu criza centralei e a se pune și alianța care au încheiat-o sau au de gând a o încheie democrații români cu Rutenii. Știrea aceasta străbate din ce în ce tot mai stăruitor în public. Unii o cred și se folosesc de ea cu mare bucurie, alții clatină, neîncrezători, din cap, iar alții, cari, probabil, ar putea-o confirma, o desmintesc în chipul cel mai categoric, cu e și fiesă se întâmple.

Cu toate desmințirile ce se dau, confidentul de vreme ce organul oficial al partidului național-țărănesc „Foaia Poporului" din Cernăuți, n'a dus încă știrea aceasta, și, hotărît, că nici nu va aduce-o, din considerațiuni de oportunism, ci numai o alta, acum de mult cunoscută, în mare parte justificată, aceea care ne vestia că deputații Dr. Aurel Onciul, Dr. Florea Lupu, Dr. Romul Rosu, Mihai Chisanovici, Dr. N. Blându, Ioan de Cuparencu și Modest Scalat au format un nou partid, partidul național-țărănesc, al cărui organ va fi „Foaia Poporului". Lucrul acesta e vechiu, precum veche e și știrea ce-o dau acei șapte deputați, publicității că sunt hotărîți să ducă o luptă împotriva Apărăriștilor, numiți azi, din flancul lor, după fantazia dlui Dori Popovici, „naționaliștii", până la cuțit. Oare va aduce folos lupta aceasta? Poate că mai degrabă, decât alianța ce-au încheiat-o cu Rutenii....

Să nu se pară paradoxal când o spun aceasta, dar numai în felul acesta s'ar putea desbăra „naționaliștii" noștri de lenea lor moleșitoare, să nu-i zicem orientală, și de uneltirile bizantine.

O dovadă că alianța s'a încheiat sau se va încheia e și faptul că d. Dr. Aurel Onciul, de un timp încoace, nu-și dă una cu laudele cari i-le aduce deputatului rutean Nicolai Vassilko, cel mai mare românofag și fostul dușman personal al dlui Aurel Onciul, pe vremuri.

Voiu da numai un citat, din revista „Wahrheit", redactată de deputatul Chisanovici; unde scrie, d. Aurel Onciul sub iscălitură, despre „energia" și „geniala precauțiune" a celui mai mare dușman al Românilor bucovineni, care e Nicolai Wassilko, următoarele: „Das Verdienst, die ru-

Paltoane dela 34 cor. în sus.
Calitate bună. — Croială perfectă. — Prețuri fixe. — Pretenții exagerate exchise.
KATZ și MENDEL, Kolozsvár, Mátyás király-tér 10. sz.

manischen Bauern vor dem Ruin gerettet zu haben, gebührt, neben dem massgebenden, entschiedenen Fintreten des Landespraesidenten, vor allem Herrn von Wassilko. Er hat ein Meisterwerk vollbracht nur gleichzeitig einen Beweis ritterlicher Grossherzigkeit gegeben. „Es war sein schönster Sieg".

Pe românește: „Meritul de a fi scăpat țăranii români de pierzare, este a se atribui, pe lângă covârșitoarea mijlocire a președintelui țării, înainte de toate, dlui de Wassilko. El a îndeplinit un cap de operă și a dat, totodată, o dovadă de o cavalerească marinimie. A fost aceasta cea mai frumoasă învingere a sa".

Comentariile le-am putea face, dacă n'ar fi vorba de Aurel Onciul. — E păcat că-și cheltuiește timpul merituosul bărbat, care a fost, totdeauna, Aurel Onciul, scriind cuvinte de laudă pentru cel mai învrăjbit dușman al nostru!

Despre pagubele dezastruoase ce-ar rezulta din alianța democraților români cu Rutenii ar fi absurd să mai insist, câtă vreme nu se va fi confirmat știrea aceasta.

Am dori să fim desminți, și o cerem chiar aceasta, din partea „Foii Poporului", care e redactată de un am cu mult bun simț și cu curate intențiuni pentru interesele neamului românesc, publicistul George Tofan. **Coresp.**

P. S. Să nu fiu rău înțeles: nu voiesc să-i fac morală dlui Dr. Aurel Onciul, ci am înregistrat numai o știre, care mi-se pare de interes pentru toți Românii.

Un glas din popor.

Lumină am dorit și lumină s'a făcut! Intunecul care învăluia de un an întreg opinia publică românească s'a împrăștiat și azi vedem cu toții cât de neîntemeiate și ridicole au fost toate învinuirile ridicate împotriva „Tribunei".

In liniștea satului meu dela poalele munților, un an întreg am stat și eu, modest apostol al iubirii între frați, sub cele mai grele frământări și sbuciumări. — Mă gândiam: Cum? *Tribuna* ni fie trădătoare? *Tribuna* din care cu toții ne-am făcut un ideal și din care ne întăriam și primiam putere pentru lupta ce-o purtam cu nădejdea într'un viitor mai bun și mai senin ce va să vină și pe seama noastră!

Nu'mi venia să cred! Apoi iar mă frământam și mi ziceam: „Dar, Doamne, bărbați mari afirmă duplicitatea *Tribunei!*" Bărbați pe cari îi priviam ca pe niște idoli și a căror nume îl rostiam cu oarecare sfințenie, căci conduceau destinele acestui neam nefericit; bărbați în al căror cuvânt ni credeam ca în scrisul unei cărți sfinte, căci grea era răspunderea lor.

Da, pe acești bărbați nu-i socotiam capabili de astfel de scornituri. Nu puteam să cred că acei bărbați puși în fruntea neamului nostru caută ruinarea între frați și nimicirea celui mai roșcat ziar dela noi, numai și numai ca să'și satisfacă ambițiile jignite.

Acum, însă, dupăce toate învinuirile cari s'au răspândit vreme de un an de zile împotriva *Tribunei* au fost spulberate, — nu prin calomnii și injurături, ci în mod demn și loial — acum se impune intrebarea ce satisfacție trebuie dată *Tribunei* pentru grelele vorbe spuse la adresa ei.

Căci satisfacție trebuie dată! Dar cine s'o dea? Acei cari au insultat-o și au aruncat în trupul ei săgețile lor veninoase, săgeți cari au rănit și inima noastă omorînd încrederea noastră în ei — nu o vor da, pentrucă sunt mici de suflet, mari de patimi... Nu o vor da, pentrucă dacă până acum nu și-au mărturisit greșelile (făcute cu voia) nu le vor mărturisi nici în viitor.

Datoria noastră a tuturor Românilor de bine e arătăm că *Tribuna* e acum pentru noi mai mult decât a fost în trecut, căci acum a trecut prin focul celor mai grele învinuiri și a eșit biruitoare. A ieșit neatinsă cu ieșeau mulți creștini, pe vremea prigonirilor creștinilor, — mărturisindu'și credința cu glas tare și fără frică.

A ieșit nu numai neatinsă, dar a ieșit mai mândră decât a fost, căci credința ei a fost sfântă și idealul ei curat.

Ne vom îngriji să străbată în viitor cât mai adânc în toate păturile societății. Iar credința ei — *care este și a noastră!* — va izbândi, pentrucă e izvorîtă din îndemn curat și e smulsă din sufletul nostru.

Dar dacă onoratul comitet nu va afla de bine a hotărî mutarea Românului din Arad, vom face noi cei mici, dar mulți, să fie mutat, căci hotărîrile lui numai până atunci le putem împlini, până când sunt ascultate și jalbele noastre. Indată ce însă noi și dorințele noastre suntem nesocotiți — și noi vom nesocoti hotărîrile lui!

Aceasta să se știe!

Valea-Crișului, 8 Decemvre n.

Crișanul.

Chestiunea școlară în comit. Hunedoarei.

(Urmare).

Se vedem acum cât ar spesa statul cu aranjarea deplină și definitivă a chestiunei școlare din comitatul Hunedoarei. Luând în considerare și aceea, că afară de cele 218 comune, încă vre-o câteva comune sărace cari dispun de școală, ar cere sprijinul statului, respective i-ar preda și ele școala transpunând acestuia angajamentul de-a ridica școală; ar trebui în comitat cel puțin 230 școale, cheltuielile ar fi următoarele:

230 școale au lipsă de teritor, á 1000 cor.= 230.000 cor.; 230 școale au lipsă de edificii á 15.000 cor. = 3,450.000 cor.; 230 școale au lipsă de aranjament á 600 cor. = 138.000 cor.; 230 scoale au lipsă de spese neprevăzute 12.000 cor.. Total 3,830.000 cor.

Erogatele anuale s'ar acoperi prin următorul buget. Notez, că pentru 230 școale le-ar trebui aplicați cam 300 învățători, de aceea pentru salarul alor 300 învățători în buget am luat calculul mijlociu.

Pentru 300 învățători salar și chirie (cam 1500 cor.) 450.000 cor.; 230 școale, susținere anuală á 300 cor. = 69.000 cor.; alte obveniente anuale (reparaturi) 31.000 cor. Total 550.000 cor.

Notez, că ici-colea s'ar putea și economisi ceva, s'ar putea spera și dela comune unele contribuiri. Așa o comună ar da locul pentru școală, alta ar ajuta cu lucrători la edificarea școalei, a treia ar contribui cu piatră sau cărămidă eventual cu material de lemn. Cutare comună ar contribui cu impozitul școlar de 5% la susținerea anuală sau ar vota o sumă oare-care pentru scopul acesta. Cu un cuvânt suma aceea de aproape 4 milioane nu ar fi așa mare, încât întreaga țară să nu o poată suporta, și că și cele 550.000 cor. pentru susținere încă le-ar putea suporta bugetul de miliarde al țării.

Dar cu drept cuvânt ar putea reflecta ori și cine, că statul nu are atâția bani, ca să se îngrijească de bunăstarea culturală numai a comitatului Hunedoarei. Obiecțiunea cu însumi o recunosc de justă, cu atât mai vârtos, că în țara noastră sunt astfel de comitate, cari tot din aceste motive stau cu mult în urma culturei apusene. Dar acestor îngrijorați le răspund, că nici rezolvirea chestiunei instrucției poporale din întreaga țară nu e o problemă tocmai așa de irealizabilă. Până acuma nime nu s'a gândit, că de fapt cam cât ar costa toate acestea? Să facem deci cu privire la aceasta un mic calcul. Să zicem, că în general în fiecare comitat ar fi lipsă de 50 școale nouă, în cele 64 comitate prin urmare ar trebui cam 3000 de școale. Spesele pentru ridicarea acestora ar fi pentru totdeauna:

Pentru 3000 locuri de școală á 1000 cor. = 3,000.000 cor.; pentru edificii á 15.000 cor. = 45,000.000 cor.; spese neprevăzute 2,000.000 cor. Total 50,000.000 cor.

Cheltuielile anuale ar figura astfel în bugetul țării:

Pentru 3000 învățători salar anual și chirie á 1500 cor. = 4,500.000 cor.; pentru școale, susținerea anuală á 300 cor. = 900.000 cor.; pentru alte trebuințe (renovări) 200.000 cor. Total 5 milioane 600.000 cor.

Așadară pentru toată țara capitalul deplasat ar fi de 50 milioane. E sumă mare, dar a venit vremea, ca țara să aibă bani și pentru instituții culturale, dacă nu voim să atragem asupra noastră critica justă a apusului luminat. In cazul cel mai rău întrebarea s'ar putea deslega prin ridicarea unui împrumut de 50 milioane. Insă pentru aceasta nu-i nevoie. Incă sub ministeriatul contelui Apponyi eu însumi i-am atras atențiunea asupra unei împrejurări, pe baza căreia s'ar putea regula cauza învățământului popular din întreaga țară. Aceasta ar fi repartiția de arunc școlar de 5% dare directă pe fiecare individ și corporațiune din țară. Ministrul mi-a urmărit predarea cu viu interes și pe cât știu a și dat îndrumări pentru proiectarea unei astfel de legi, dar el îndepărtându-se din scaunul ministerial nu știu ce s'a mai făcut cu proiectul? Azi așa stă lucrul că în cele mai multe comune chiar oamenii cei mai săraci plătesc 5% ba 20—30%, ba încă și mai multe procente de arunc scolar după darea directă, pe când cele mai multe domenii și întreprinderi de exploatări, cea mare parte a onorațiorilor sunt dispensați dela plătirea acestuia. Adecă cu alte cuvinte în țara aceasta de fapt mai mult contribuie pentru cultură elementul cel mai sărac. La tot cazul aceasta e o nedreptate și nu-i servește unui stat cult spre laudă.

Dacă am lua suma anuală de 400 miloane din darea directă cătră stat, din aceasta 100 milioane le privim de impusă deja în dare, totuș mai rămân 300 milioane a căror 5% ar face anual 15 milionae. Și acum din această sumă pe lângă amortizație de 7% ar trebui 3 milioane 500 mii cor. pentru depuneri și totuși ar mai rămânea 11 milioane 500 mii cor. pentru susținerea anuală și pentru cheltuielile personale. Deoarece aceasta pentru 3000 de școale ar costa numai 5 milioane 600 mii cor. încă tot ar mai resta 900 mii cor. pentru rezidirea și restabilirea celorlalte școale de stat din țară. Așa prin o lovitură ar fi regulată afacerea învățământului poporal din toată țara și n'am mai avea motiv de a ne rușina înaintea statelor culte apusene.

In trecut puțin s'a interesat guvernul de comitatul Hunedoarei, cu toate că după poziția lui geografică el este punctul natural de ciocnire între rasa maghiară și română. Văile și coastele piezișe ale dealurilor lui au fost, începând dela migrațiunea popoarelor încoace în întreg decursul istoriei, arenă deschisă pentru toate neamurile. Alvia Murășului a fost adevăratul drum de țară al diferitelor popoare. Pe aici au umblat Hunii, Avarii, Maghiarii, și drumul cătră țara Tătarilor, Turcilor și Nemților totdeauna peste comitatul Hunedoarei ducea. Comandantul Bem a zis în 1849 despre podul dela Piski: „Dacă pierdem podul e pierdut și Ardealul". Comitatul Hunedoarei e adevărata cheie a Ardealului și a întregei țări ungurești. Tocmai de aceea ne mai amintind tradițiile glorioase ale trecutului ungurese, este chemarea primordială tocmai a statului, ca să se îngrijească de întărirea comitatului Hunedoarei din punct de vedere cultural. Și dacă mai luăm în

FABRICA DE SPALAT CU ABURI
„KRISTALY"
Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.
Văpsire de haine. Curățare chemică.
Spălare cu aburi.
La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

considerare şi aceea, că românimea tot pe valea cea largă a Murăşului peregrina neconturbată spre teritorul ţării-mame, atunci într'adevăr trebue să recunoaştem că întărirea văii Murăşului respective a comitatului Hunedoarei cu şcoli de stat, cu colonişti unguri nu formează o problemă locală, ci o problemă esenţială a statului.

Lipsurile s'ar putea înlătura, acum, deoarece confesiunea gr.-or. e incapabilă de-a ridica şcoale corespunzătoare §-lui XXVII din anul 1907, din lipsa de bani. Satele-s părăsite, şcoli n'au; cine încearcă mai întâi, în mâna aceluia ajung comunele. Dacă însă vom scăpa ocaziunea aceasta, confesiunea gr.-or. va ocupa ea terenul pe care l-a părăsit de nevoie şi-l va atrage în sfera intereselor sale religioase şi naţionale. Cred, că de prezent asta este situaţia în întreaga ţară, unde locuiesc naţionalităţi, de aceea ţin de necesar, ca să înceapă acţiunea nu numai indivizi singuratici, ci şi statul.

Pe lângă toate acestea e de netăgăduit, că desvoltarea este în curgere. Eminentul meu antecesor: Ludovic Réthy, într'un timp de peste trei decenii pe lângă mii de piedeci, cu o însufleţire neobosită nu numai că a pornit acest curs, ci i-a purtat grija şi l'a desvoltat cu succes.

Dela el am primit cu 1 Februarie 1906 următoarele şcoale:

Şcoale elementare de stat 56 cu 145 puteri didactice; comunale 19 cu 22 puteri didactice; rom. cath. 8 cu 13 puteri didactice; gr.-cat. 30 cu 30 puteri didactice; gr.-or. 209 cu 225 puteri didactice; reformate 6 cu 9 puteri didactice; luterane 4 cu 11 puteri didactice; de ale societăţilor 7 cu 10 puteri didactice. Total: 339 şcoale cu 474 puteri didactice.

Articolul de lege XXVII din 1907 a produs mari încurcături între şcoalele gr.-or. din comitat. Cele mai multe comune bisericeşti n'au fost în stare să garanteze ridicarea localurilor şi înzestrarea şcoalelor, salarizarea învăţătorilor după cum cerea legea; mulţi învăţători, în mare parte plugari simpli, funcţionând fără diplomă, şcoalele au încetat în parte, de sine, în parte le-au casat la propunerea mea, autorităţile administrative. Prin aceasta dintr'o lovitură au dispărut din comitatul Hunedoarei şcoalele cotete şi învăţătorii-ţărani. Numărul şcoalelor gr.-or. a scăzut la a treia parte.

Acum s'a început adevărata acţiune. In locul şcoalelor sistate, s'a aflat le lipsă instituirea şcoalelor nouă. Natural, că în lipsa mijloacelor materiale această întreprindere s'a părut imposibilă. Cu toate acestea cu mare speranţă m'am apucat de lucru şi întreprinderea nu a rămas fără rezultat.

(Va urma.)

Armata română judecată de străini

Ziarul englez „Times" publică următorul articol asupra manevrelor armatei române, datorit corespondentului ei J. D. Bauer:

„Ultimele manevre militare ale României au avut loc într'un moment când ochii lumei întregi erau, după cum sunt încă şi azi, îndreptaţi către Peninsula Balcanică. E imposibil de precizat ce direcţiune va lua criza din Orient, dar ori cum am privi la situaţiunea de azi, forţa militară în continuu crescândă acelor două popoare cari stăpânesc partea de jos a Dunării trebuie să se considere ca un factor de prima ordine.

România şi Bulgaria împreună au o forţă cel puţin egală cu aceea a unei mari Puteri, şi dacă politica acestor două ţări se va conduce de o luminată apreciere a intereselor lor comune, viitorul sud-estului Europei va fi în mare parte decis de ele.

Sub părintească grije a unui domnitor, care a condus-o la izbândă în trecut şi care singur e militar şi Hohenzollern, armata românească a făcut progrese uimitoare. Dacă criticii din Apus îi găsesc încă ceva neajunsuri, cauza se ascunde în multiplele piedeci politice şi financiare uneori şi cu toate acestea de mirat e că aceste neajunsuri sunt aşa de puţine la număr".

După aceste aprecieri, autorul corespondenţei dă amănunte detaliate asupra planului manevrei, desvoltărei operaţiunilor şi altele, terminând astfel:

„Impresiunea generală a manevrelor e, fără nici o discuţiune, foarte satisfăcătoare. Artileria, arma de elită şi de cea mai mare importanţă, a manevrat la perfecţiune. Se vedea că dispune de un personal foarte bine pregătit.

„Cavaleriştii sunt buni călăreţi şi bine instruiţi.

„Infanteria abia dacă poate să se compare cu artileria şi cavaleria; din punctul de vedere fizic infanteriştii români stau mult mai prejos decât cei bulgari, dar sunt vânoşi şi cu o sănătoasă conformaţiune care le permite să suporte destulă oboseală. Greutatea întregului echipament în timpul manevrelor a fost de 37 kgr., iar în timpul de răsboi ajunge până la 46 kilograme.

„Sistemul atacului în grupe mici, pus pentru prima oară în practică de japonezi, nu este încă introdus în armata română, pe când de câţiva ani încoace bulgarii îl aplică în armata lor.

„In timp de răsboi mulţi ofiţeri trebuesc să fie luaţi din rezervă, însă aceşti ofiţeri, în multe privinţi, abia de sunt stăpâni pe perfecţionările artei moderne de luptă.

Intrebuinţarea aeroplanelor, balonelor captive, telegrafiei fără fir şi transporturi cu automobile, iată o pregătire suficientă a armatei române pentru utilizarea noilor invenţiuni în caz de răsboi".

Cronică externă.

Politica externă a Serbiei. In şedinţa de Luni a Scupcinei la încheierea discuţiunei generale asupra budgetului, d. Milovanovici, ministrul de externe, a rostit un discurs în care a respins criticile deputaţilor cu privire la politica externă a Serbiei declarînd: voim întâi să păstrăm intactă independenţa noastră ca stat şi apoi să cooperăm cu celelalte părţi ale naţiunei la interesele comune şi la progresele naţiunei fără a neglija datoriile şi consideraţiunile de natură internaţionale. Urmând această cale, Serbia găseşte puncte de contact şi cu alte state balcanice cari au aceleaşi interese ca şi Serbia sau cari, legate fiind de problema independenţei Balcanilor, trebuie să răspundă cu simpatie la orice apropiere balcanică sau la orice apără peninsula contra unei noi cuceriri străine. Din multe indicii rezultă că legăturile generale între statele balcanice sunt pe cale de a se îmbunătăţi. Serbia a izbutit să înlăture numeroase neînţelegeri.

Politica Serbiei nu este legată de Rusia şi tripla alianţă precum i-s'a imputat şi încă şi mai puţin nu poate fi legată de Austro-Ungaria şi de tripla alianţă. Aceste două grupări au probleme mai importante de urmărit decât problema balcanică şi cu consecinţă nu caută să aibă de membri statele balcanice. Ele determină atitudinea lor după cum statele balcanice sunt sau nu apte să trăiască independent; se îndreaptă apoi după provenienţele ce statele balcanice le arată faţă de dânsele. Decât să se impună acestor grupări este preferabil pentru Serbia să le dea dovezi de hotărîrea sa şi de aptitudinile sale de a'şi păstra independenţa şi de a răspunde cerinţelor unui stat modern, de a pune în armonie datoriile şi ca naţiune cu interesele comunităţii europene. Trebuie să lucrăm cu chibzuială fără a ne închipui că suntem sau putem deveni un centru de interese şi grije europene pentru cari două tabere ar fi gata să'şi verse sângele. Interesul ce ni-se poartă are limite dar este suficient pentru ca guvernele radicale să fi izbutit să lege necesităţile vitale ale Serbiei cu scopurile generale europene şi de a înscrie chestia existenţei noastre şi a viitorului nostru în programele puterilor europene.

Raporturile de încredere între Serbia şi puteri sunt bazate înainte de toate pe convenţiunea noastră cu privire la dispoziţiunile puterilor faţă de chestiunile existenţei noastre naţionale şi ca stat iar compensaţiunea noastră consistă în îndeplinirea datoriilor faţă de marea comunitate europeană, adică dând asigurări că vom fi un element sigur în echilibrul european în orientul mai apropiat şi că vom răspunde cererilor civilizaţiei.

Acesta este programul fundamental şi irductibil al politicei noastre externe. Privesc cu optimism viitorul nostru. Formula Balcanii popoarelor balcanice este adoptată ca o axiomă de realitatea puterilor europene cari nu au interese exclusive în Balcani. Ea este adoptată de puternica Rusie ca încoronare a politicei sale seculare, ca cea mai bună garanţie a marilor sale interese balcanice. Sunt convins că această formulă va învinge şi că va fi primită de puterile cari încă au de ţintă tendinţe speciale exclusive, căci această formulă împacă cel mai bine interesele just puse.

Incheind d. Milovanovici a spus: să ne punem de acord, noi, toate statele şi popoarele balcanice, să fim solidari până la ultimile limite ale ţintei noastre. Dacă vom putea isbuti, vom putea privi cu încredere viitorul căci deşi astăzi situaţia pentru statele şi popoarele balcanice e foarte grea şi foate critică, poate că viitorul nostru nu a fost nici odată într'o atât de mare măsură în mâinile noastre.

După acest discurs, primit cu vii aplauze, Scupşina a votat budgetul pe 1912 cu 76 voturi contra 55.

Răsboiul italo-turc.

O telegramă din Constantinopol confirmă ştirea dată de noi, în numărul de Luni, că Rusia a renunţat la planul său de a sforţa deschiderea Dardanelelor. Acest insuccess a fost provocat de atitudinea pozitivnică a puterilor cari susţin statul-quo în Balcani. Rusia a trebuit să retireze. N'a i-a reuşit să pescuiască în apă tulbure. Astfel situaţia în Balcani a rămas aceiaşi.

Cu toate aste Rusia nu a abzis de încercarea de a câştiga terenuri dela Turcia în Asia-mică. Ştirile de azi anunţă înrăutăţirea raporturilor diplomatice între cele două ţări precum şi concentrarea trupelor turceşti din Asia-mică.

Se mai comunică şi agitaţia ce domneşte în Balcani, contra Turciei. Faţă de acest pericol Turcia pare a fi mai liniştită, bizuindu-se pe sprijinul puterilor, cari vor face totul pentru menţinerea stării actuale în Balcani.

Chestia Dardanelelor.

Din Constantinopol se anunţă: In cercurile diplomatice de aici se afirmă că Rusia a lăsat dela ordinea zilei chestia Dardanelelor.

Pentru deplina siguranţă guvernul otoman continuă întărirea poziţiilor în litoralul Dardanelelor.

Concentrarea trupelor din Asia-mică.

O ştire din Londra relevă încordarea relaţiilor între Rusia şi Turcia, cauza este intenţia de a câştiga terenuri în Asia-mică. Guvernul din Constantinopol a ordonat concentrarea corpului de armată din Asia-mică. Bărbaţi politici ai Turciei sunt vădit consternaţi în urma atitudinei provocătoare a Rusiei.

Poarta în pericol.

Poliţia din Constantinopol a descoperit un complot anarhist care intenţiona comiterea unui atentat contra dinastiei. In urma acestei descoperiri, Sultanul a ordonat, închiderea tuturor intrărilor în palat, lăsând numai două uşi laterale, păzite şi acestea de funcţionari, cari lasă să intre numai persoane cunoscute.

De pe câmpul de răsboi.

Ziarele franceze aduc amănunte despre ciocnirea de Duminecă, dată lângă Benghazi. Lupta a ţinut de dimineaţa până'n zorii zilei de Luni. Epizodul cel mai sângeros a fost atacul pedeştrimei italiene contra conducerii turco-arabe.

Pierderile au fost mari în amândouă părţile

INFORMAŢII.

ARAD, 14 Decemvre n. 1911.

— **Un monument lui Avram Iancu.** Din Slănic-Prahova ni-se scrie:

„Din iniţiativa dlui Al Bobescu, artist dramatic, se va ridica în ţară un monument lui Avram Iancu. *D. Bobescu a dat la noi o reprezentaţie teatrală, la care s'a încasat, cu concursul „Ligei Culturale", suma de lei 500, dintre cari 300 sunt destinate pentru acest monument. D-sa va face un turneu prin toată ţara cu piesa* „Horia Crişan şi Cloşca" *pentru strîngerea fondului necesar".*

— **Un epilog la măcelul din Mărgineni.** Cetim în „Gaz. Tr.": Ţăranul din Mărgineni, *George Vlad*, abia a scăpat cu viaţă din spitalul Brancovenesc din Bucureşti, unde — după cum ştim — fusese internat după măcelul dela Mărgineni ca să se cuoze de urmele gloanţelor jandarmereşti, şi astăzi a fost adus înaintea tribunalului din Braşov, ca să-şi ia răsplata, pentru-că îndrăsnise să ţie partea candidatului naţionalist.

Nu a fost de ajuns, că puştile jandarmereşti s'au descărcat în pieptul lui, nu a fost destul chin pe capul nefericitului durerile suferite şi zvârcolirile din patul de suferinţe, nu-i destul, că plumburile gloanţelor, a căror urme şi acum se cunosc, l'au făcut din om neom — tribunalul sub presidenţia judelui Császár, cu toată pledoaria bazată a advocatului apărător Dr. T. Pop, i-a dictat o pedeapsă de *2 luni închisoare* pentru opunere contra autorităţilor...

— **Unde eşti Vernescule!** „Românul" de astăzi susţine că fostul lui redactor, Vernescu, ar fi fost numai un simplu corector, ca Cehan al nostru. Socotind după scrisele de astăzi ale „Românului" par'că ar fi adevărată această afirmaţie. Căci altcum cum s'ar fi publicat în „Românul" cogeamite frăzoaie late ca ale ilustrului Marşu, care, se vede, şi-a împrumutat şi bruma de bun simţ ce va mai fi avut vr'odată. Nici tu ortografie, nici tu sintaxă, nici tu gramatică, în scânceele stilistice ale acestui creditor păgubit.

Ah, unde eşti Vernescule să perii ce dau oamenii aceştia la tipar?! Pentru ce nu te întorci să-ţi faci mai departe meseria. Cetitorii „Românului" te aşteaptă.

P. S. Judecând după iscălitura publicată în „Românul" odată **Iuliu** şi odată **Iustin** Marşeu, ne-ar veni a crede că vr'un redactor nou al „Românului", care are marele desavantaj de a nu'l cunoaşte bine pe iluzorul creditor, i-a alcătuit debuturile ziaristice — în credinţa unei... prietenii recunoscătoare. Şi în cazul acesta, rentoarcerea lui Vernescu se impune ca o necesitate imperioasă.

— **Merite patriotice răsplătite cu aur.** Cetim în ziarele ungureşti că, în comitatul Hunedoarii, învăţătorul *Dégány Agoston* (Augustin Degan?) şi învăţătoarea *Krisztea Mária* (Mărioara Cristea?) şi-au câştigat mari merite „pe terenul maghiarizării", pentru cari merite au fost răsplătiţi cu câte 50 de coroane de societatea ungurească „*Vizcsepp T.*" Aflăm, tot din ziarele ungureşti, că numita societate răsplăteşte numai pe învăţătorii şi învăţătoarele cari se strădănuiesc, în direcţia arătată, prin ţinuturile locuite de „naţionaliştii". Intr'adevăr comitatul Hunedoarii e poate ţinutul cel mai compact impopulat de „naţionalişti" şi începem să înţelegem din ce în ce mai mult pentru ce ţăranii noştri şi-au corcit atât demult scrisul şi limba, încât să ne fi putut da monstruozitatea de scrisoare ce-am publicat zilele trecute în fruntea ziarului nostru. Azi lanţurile sclăviei noastre politice şi culturale sunt făurite din argint, ca ruşinea lor să strălucească cu atât mai departe....

— **Un nou sprijinitor al „autorizatului".** In numărul din urmă al ziarului „Timpul" din Iaşi citim următoarele rînduri:

„In urma echivocităţii şi-a atitudinei necorecte a „Tribunei" de a lovi în partidul naţional român, astfel slăbindu-l, suntem datori a desaproba şi-a infiera uneltirile pătimaşe ale „Tribunei".

Noi nu putem recunoaşte sbuciumările unei grupări disidente, ci singur partidul naţional român din Transilvania şi Ungaria, — e acel care reprezintă sufletul, viaţa şi aspiraţiunile poporului romesc, şi după el mergem.

Dacă în adevăr sunt oameni patrioţi în jurul „Tribunei", locul lor de cinste e în mijlocul comitetului partidului naţional român, iar nu alături de trădătorii de neam".

„Directorul" acestui ziar este d. Tică Cehan, fostul.... corector al ziarului nostru, care s'a dovedit incapabil de-a împlini chiar şi această slujbă modestă.

Face carieră d. Tică.... Din corector — director şi ca mâne.... „fruntaş"....

Viitorul neamului românesc este asigurat.

— **Eminescu în franţuzeşte.** Primim următoarele rânduri:

Onorată Redacţie,

„Tribuna" duce destule polemice de tot felul, ca să nu-i mai încurc şi eu coloanele cu răspunsuri la răspunsuri.

Mi-ar fi uşor să-i spun dlui Corbu că sunt mai bătrân, mai francez ca dânsul, că îndepărtarea mea de ţara lui Racine nu este aşa de mare precum crede, deoarece şi „Tribuna" ştie că-mi trimite serviciul ziarului câte trei-patru luni în fiecare an în Franţa, etc. Insă, dacă sunt gata la ori-ce discuţie literară, eu din principiu nu mă las în polemice personale: insulte se pot aduce ori şi cui prea lesne.

Susţin încă odată că, îndreptând cum a făcut d. Corbu versurile:

1) Qu un nuage de corbeaux;

2) Que la tempete éclate, que d'un souffle puissant;

3) Qu'est-ce, pour lui, ce que le ciel donne;

4) Et sur nos terres elle s'établit;

5) Sors de ta tombe;

6) Que c'ange gardien te soit propice;

a **îndreptat de geaba** şi chiar a **îndreptat greşit** — tocmai din punctul de vedere al lui Racine, care nu era încă obişnuit să socotească metrul prosodic numai cu urechia, a la moderne, aşa că n'ar fi scris:

Et sur nos ter res el le s'é ta blit

părându-i-se că a scris un vers de opt silabe (Doina).

Acma, dacă nu mă crede d. Corbul, să poftească cu un areopag de critici şi de poeţi francezi.

I-am arătat politicos şi obiectiv ceeace greşeli sunt, — de sau fără de tipar. De pretenţiile Dumnealui sau ale mele aici nici nu încape vorba.

Cu deosebită stimă, Onorată Redacţie, al Dvoastră devotat **Marcel Montandon.**

— **Conducători harnici — comună harnică.** Din Obad (comitatul Timişului) ni-se scrie:

In 11 l. c. s'a ţinut în comuna noastră *Obad* alegerea reprezentanţei comunale. Noi suntem amestecaţi cu nemţi, cari încă de mult şi din diferite părţi — aflând teren priincios pentru ei — s'au aşezat în comuna noastră şi folosindu-se de slăbiciunea bătrînilor noştri au cumpărat pământ şi s'au instăpânit pe conducerea comunei astfel încât au devenit o adevărată plagă pe comuna noastră.

Aceste venituri au ştiut să se organizeze astfel, încât deşi sunt cu ceva mai puţini decât noi, aproape la toate alegerile comunale ne-au învins.

Şi la alegerea de astădată s'au folosit nemţii de toate mijloacele, ducând o luptă desperată ca să aleagă reprezentanţi iarăşi din sînul lor şi astfel să pună pentru totdeauna stăpânire pe comună, iar Românul să fie robul lor.

Având însă de astădată în fruntea noastră pe de toţi iubitul şi harnicul nostru preot d. *George Ionescu,* sub a cărui conducere s'a ţinut alegerea, la sfatul şi stăruinţele dlui preot toţi Românii s'au grupat pe lângă candidaţii români şi astfel a ieşit din urnă lista românească. Toţi candidaţii români au fost aleşi — spre bucuria tuturor Românilor din comună, cari acum răsuflă mai uşor şi mulţumesc lui Dumnezeu că le-a trimis un păstor harnic, care se îngrijeşte de soarta lor, ca şi premergătorul său fostul preot de pie memorie Paul Iancu, prin a cărui hărnicie s'au făcut lucruri frumoase în comuna noastră.

Simţim cu toţii o îndoită bucurie că actualul nostru preot calcă pe urmele antecesorului său şi astfel vom da înainte şi comuna noastră va înflori.

Ziua de 11 Decemvrie e o zi însemnată pentru comuna noastră, căci prin alegerea săvârşită s'a dat dovadă că dacă avem conducători harnici şi luptăm în unire — putem face lucruri mari şi frumoase.

Eşind noi învingători, am dat nemţilor să înţeleagă că şi noi trăim şi nu ne lăsăm dripiţi de duşmanii noştri iar nemţii vor pierde pofta de a mai lua lupta cu noi şi a ne subjuga, căci au plecat dela casa comunală ca opăriţi, cu amarul în suflet.

Intre cei aleşi ca reprezentanţi comunali cu majoritate zdrobitoare faţă de lista nemţească au fost Români: d. preot *George Ionescu, Efta Sojdean, George Ianoşel, Iosif Crişan* şi *Filip Sojdean.*

Să trăiască aleşii dimpreună cu bravii alegători români, cari s'au purtat voiniceşte.

Un alegător.

— **Dela Românii din America.** „Unirea" din America scrie următoarele: Mica colonie românească din New-York, care se compune în mare parte din membrii societăţii „Avram Iancu" după cum suntem înştiinţaţi se bucură de o bună reputaţie în acest oraş.

In zilele trecute societatea „Avram Iancu" din New-York, a avut o petrecere cu dans şi cum în New-York, lumea naţională e foarte împestriţată cu multe neamuri, Românii alcătuiesc un număr foarte mic între acel furnicar al uriaşului oraş. La această petrecere a luat parte şi un număr frumos de străini, între cari şi d. şi dna Crowell. D. Crowell e fiul unui admiral american. A participat la acestă petrecere şi directorul, casierul şi secretarul dela cafeneaua franceză „Martin" şi alţi amploiaţi toţi francezi, cari s'au simţit foarte bine între Români. Intre altele s'a discutat despre felul prietenos cum e primită cultura şi limba franceză în România şi simpatia de rasă ce există între Români şi Francezi. Preşedintele societăţii „Avram Iancu" d. Ambrosie Neder s'a întreţinut mai mult timp cu oaspeţii străini.

Societatea franceză din loc, a învitat oficios societatea „Avram Iancu" de a participa la balul ce-l va aranja pe viitor.

— **Atentat împotriva unui consul.** Luni noaptea, un îndrăzneţ atentat s'a săvârşit asupra dlui Jean Staub, mare comerciant din strada Decebal şi consul Elveţiei la Bucureşti.

Indrăsneţul atentat a fost săvârşit în următoarele împrejurări:

D. Staub, a concediat din serviciul său, pe un servitor, Dumitru Romanescu, care săvârşise oarecari incorectitudini.

Acesta, pentru a se răsbuna, a pus la cale un atentat.

După ce d. Staub a plecat dela magazin, Romanescu i-a eşit înainte şi cu o bardă i-a dat două puternice lovituri în ceafă şi d'asupra ochiului drept. D. Staub, în urma loviturilor primite, a căzut la pământ aproape în nesimţire. Atentatorul, s'a aplecat asupra dânsului pentru a-l jefui, însă, simţind că a fost observat de un trecător, a dispărut. D. Staub a fost dus cu o trăsură la domiciliul său, unde un medic chemat în gra-

bă, a constatat că d. Staub este în afară de ori ce pericol.

Rănile pecari le-a căpătat în urma celor două lovituri de bardă nu sunt grave.

Criminalul a fost arestat în timpul nopţei. El este fiiul unui camerier dela circ. 16.

La interogatoriul ce i-s'a luat a declarat că a avut intenţiunea să omoare pe d. Staub şi să-l jefuiască, deoarece ştia că poartă cu dânsul în permanenţă o sumă însemnată de bani. Ancheta a fost făcută de dnii Pop şi Dumitrescu, inspectori. Criminalul este în vârstă de 15 ani.

— **Sas bestial.** Din Boian mi-se scrie: Săptămâna trecută s'a întâmplat în comuna noastră un fapt păcătos, care a pricinuit mare uimire între Români. Saşii cei atât de lăudaţi şi de făloşi au arătat că sunt mai scăzuţi întru cele morale decât Românii noştri huliţi. Anume, un flăcău sas de vr'o 18 ani, Martin Weber al Tepului, a vrut să necinstească pe nepoata lui de văr primar, pe Marichen Schmiedt, care abia a împlinit vârsta de 7 ani. La strigătele fetiţei animalul acela cu chip de om a fost împiedecat dela săvârşirea crimei. Pedeapsa judecătorie o să-l ajungă însă în curând.

— **Episcop sârbesc în Budapesta.** In şapte ale lunii s'a ţinut sinodul episcopesc al Sârbilor. Cu acest prilej s'au ales trei dintre membri ai clerului superior sârbesc, spre a fi prezentaţi Maj. Sale, ca vrednici de numit Maj. Sa va decide, care dintre aceşti trei va fi episcopul Budapestei. Au fost aleşi: Dr. Gheorghe Zubkovits, Gheorghe Viditzky şi Ilarion Zeremsky, arhimandriţi.

— **La Reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu** au fost primiţi următorii membrii ordinari: Carol Suciu (originar din Ocna Sibiiului), Constantin Platoş (orig. din Aiorman-Tulcea, Rom.), sodali croitori; Demetriu Curteanu (orig. din Sălişte), Dem. Bozdog (orig. din Apoldul inf.), sodali pantofari; Aron Telea (orig. din Vorumloc, cu 3 gimnaz.), Const. Braşoveanu (orig. din Sibiiu) ,sodali lăcătuşi de maşini; Dem. Lupaş (orig. din Sălişte), sodal blănar; Ioan Bucşa (orig. din Cisnădia), sodal cumpănar); Alexandru Şortoc (orig. din Hălmagiul mare), sodal pielar; Ioan Varadi (orig. din Sibiiu), George Schiopu (orig. din Lancrăm), sodali zidari şi Vasile Chita (orig. din Scorafola), calfă de prăvălie. Intre membrii ajutători au binevoit a se scrie: fraţii Dr. Alexandru şi Aurel Dobrescu, medici; Dr. Lucian Balint, candidat de advocat.

— **O nouă religiune.** In zilele noastre de ireligiune şi chiar în oraşul unde stăpâneşte mai puternic libera-cugetare, — la Paris, — s'a putut descoperi o nouă religiune. Ea se chiamă Bahaisme şi e o continuare a religiunei persane pe care a propovădui odată profetul Bab. Plină de resemnarea vechilor religiuni ale Asiei, ea n'aduce nimic nou şi interesant decât felul cum se răspândeşte şi cum cucereşte spiritele.

— **Viaţa lumei.** S'a luat în serios de revistele franceze socotelile pe cari le-a făcut domnul Appy într'o carte publicată de curând. El crede că viaţa lumei e fixată la 34.000 ani. Această vârstă ar trebui să aibă 4 perioade de câte 5.250 ani. Noi am trăi, prin urmare, în cea de a treia perioadă.

— **„Etnografia astrală."** S'a făcut de către Albert Jounet o „Etnografie astrală" a raselor şi religiunilor. In antichitate Atenienii au avut ca influenţe astrale pe Mercur şi Apolon; Spartanii pe Marte şi Saturn; Romanii pe Marte, Saturn şi Apolon. In timpurile moderne, Francezii au pe Mercur şi pe Marte în viaţa spirituală, pe Marte şi pe Apolon în cea materială; Englezii pe Marte, Diana şi Jupiter; Germanii pe Diana, Saturn şi Mercur: Italienii pe Venus, pe Mercur Saturnian şi pe Apolon mercurian cum şi pe Jupiter.

— **Pentru ziua numelui.** D. Dr. Nicolae Ittu, medic în Sibiiu, răscumpărând felicitările din prilejul onomasticei sale, a dăruit 10 cor. la „Darurile de Crăciun pentru săracii noştri", iar 10 cor. la fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu". Pentru prinos aduce calde mulţămite, în numele comitetului Vic. Tordăşianu, prezid.

— **Fondul cultural din Blaj.** „Unirea" scrie următoarele: Incheindu-se socoţile fondului cultural arhidiecezan pe 1910 credem a fi de interes să publicăm câteva date.

In urma apelui lansat de comisia exmisă pentr adunarea fondurilor de lipsă pentru ajutorarea instituţiilor culturale arhidiecezane, au intrat în 1910 oferte în obligaţiuni de 247.906.— cor. acţiuni de a băncilor s'au dăruit în valoare de 6820.— cor., iar în bani gata 283.227.68 cor.

După ofertele în obligaţiuni s'au plătit cametc 5164.95, din cuponii acţiilor s'au încassat 206.06, după capitalele depuse s'au primit interese 1508.62, total 6875.63 cor., iar din ofertele obligaţiunilor s'au schimbat în bani 19063.50 cor.

Din încasările anului 1910 s'au dat la două şcoli 313.13 cor.

La sfârşitul anului 1910 situaţia fondului cultural era de 292.466.10 cor. anume: Capitale oferite 228842.50 cor., depunere 53933.77 cor., acţii de bănci 7320.— cor., bani gata 1377.— interese neplătite 982.30 cor.

Ar fi tare de dorit ca cei ce au subscris obligaţii la acest fond cu o menire atât de frumoasă să înceapă a le răscumpăra de tot sau în parte, dar la tot cazul să plătească cametele după capitalurile oferite, fiindcă toată puterea fondului stă în solvirea regulată a cametelor, cari în parte mare sunt exoperate deja şcolilor strîmtorate. Dacă cametele nu vor intra la termin, ajutorarea instituţiilor culturale va trebui să încete, ceeace ar li o notă tristă pentru chipul cum ne putem noi entusiasma.

— **La fondul casei impreunate cu hală de vânzare a „Societăţii meseriaşilor români din Blaj"** au intrat următoarele contribuiri benevole: Ioan Maior, director de mosie Blaj 5 cor.; Vasile Oltean, privater Blaj 3 cor.; Daniil Munteau, notar în pensiune Uioara, Ioaniţă Brad din prilejul sfinţirei întru preot câte 2 cor.; Valer Jozan învăţător la şcoala de ucenici, Mihail Şerban prof., Sim. Gocan prof., Flaviu Domşa prof., Nicolae F. Negruţiu, prof. toţi din Blaj; I. Hodârnău preot Pata, George Popoviei canonic Lugoj, Vasile Podoabă Cluj, George Meseşan preot Lupu, Dr. Emil Pop advocat Aiud, câte 1 cor.

— **Catastrofa aviatică.** Din Paris se comunică Tânărul ofiţer al secţiei de aviaţie a armatei, sublocotentul Lautheaume s'a prăbuşit la Melunb dela o înălţime de 50 metrii, rămânând mort pe loc. Imprejurările între cari s'a întâmplat catastrofa sunt următoarele: Sublocotenentul telegrafase cu o zi înainte cumnaului şi surorilor sale să-l aştepte pe câmpul dela Melbunb unde va sosi cu aeroplanul. A doua zi dimineaţa a şi pornit'o în tovărăşia a încă doi aviatori, cari propuseseră o întrecere. Sublocotenentul a ajuns cel dintâi la Melunb. Plana deasupra câmpului, căutându-şi cumnatul şi surorile, pe cari văzându-le a început să scoboare. La o înălţime de 50 metrii însă motorul a încetat de a mai funcţiona şi astfel aeroplanul s'a prăbuşit chiar înaintea celor ce-l aşteptau, îngropând sub corpul său pe aviator.

Isi poate închipui fiecare durerea surorilor, văzându-şi fratele încă o victimă a aviaţiei — mort înaintea lor.

Cu mult în urmă au sosit şi ceilalţi doi tovarăşi, cari aflând cele întâmplate au sărutat plângând fruntea rece a camaradului.

— **Giuvaericalele dinastiei portugheze la licitaţie.** Guvernul din Lisabona aduce în vânzare giuvaericalele fostei familii domnitoare din Portugalia. Sunt toate bogăţiile lăsate de familia regală în palatul său, deunde au fost izgoniţi. Au mare valoare colierele şi cele două lăzi de briliante smaralde şi zafire, pe cari pe vremuri le trimiteau provinciile Portugaliei în loc de dare. Faţă de licitaţie se constată un mare interes în întreaga ţară.

— **„Humanité" despre exregele Manuel.** Ziarul parisian „Humanité" publică o serie de articole în cari se ocupă cu regele Manuel şi cu domnia lui scurtă. Ajungând la timpul revoluţiei portugheze, care a pus sfârşit domniei ziarul aduce unele desvăliri interesante despre încercările regelui de a înfrânge curentul pornit. Astfel spune, pe baza scrisorilor particulare şi actelor diplomatice, că regele Manuel a cerut în primul rând ajutorul Spaniei contra revoluţionarilor.

Refuzându-i-se ajutorul Manuel s'a adresat Germaniei. A promis că va lua în căsătorie pe vre-o fată a împăratului Wilhelm, ori că va concede provincia cea mai bogată a Portugaliei, Angolna, pe seama Germaniei, dacă Germania îi trimite ajutorul cerut.

Urmau negocierile între Lisabona şi Berlin, când revoluţionarii au proclamat republica, şi au alungat pe rege. Germania a întârziat cu răspunsul...

— **Teatrele literare.** Când lumea se plânge la Paris delipsa unui „teatru literar", Berlinezii dobândesc unul.

Teatrele literare au descop să reprezinte piesele nu în vederea succesului lor scenic, ci pentru valoarea lor pur literară. Aşa vom vedea reprezentarea multor piese uitate. E interesant însă să ştim dacă n'o să fie nevoie şi de un public special penru asemenea teatru special şi cu aşa piese speciale.

— **Chestiunea limbilor clasice** e o afacere, care n'a plictisit încă spiritul, atât de variabil, al Francezilor. Lumea seocupă acum acolo cu acelaş interesu care se desbătuse problema la inceput.

In definitiv, latineasca nu mai e considerată ca un idiom, ci mai mult ca un remediu pe care unii îl socotesc ca periculos, în timp ce alţii îl preconizează ca eficace.

x Cei ce doresc să-şi comande haine în Cluj la preţ ieftin şi croială modernă să se adreseze croitoriei **Katz şi Mendel, Piaţa regelui Mathia,** care stă la dispoziţia On. Public **cu bogat asortiment** în haine de bărbaţi şi copii.

Loc deschis.*)

In chestie personală.

Creditorul păgubit, eri Iuliu astăzi Iustin (mai bine ar fi Tănase) răspunde în numărul de azi al „Românului" şirelor mele de alaltăieri prin cari, spune, am „încercat" a'l insulta, până nu retractează ofensa adresată prietenului său Al. S. Vernescu.

D. Marşeu, care nu ştie româneşte se vede că

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţia nu primeşte răspunderea.

Rétay şi Benedek
intreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvoane, altare şi statui, — aurire şi decorare de biserici.
Budapest, IV., Váczi-utca 59. (saját ház).
In atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane şi tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeşnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc şi se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă preţurile cele mai ieftine.

cu m'a înțeles. Eu n'am cerut să retracteze ofensa adresată dlui Vernescu, prietinul său, nu al meu, căci eu nu i-am dat domnului Vernescu bani împrumut, ba pot spune că în viața mea nici n'am voribt cu domnul Vernescu. Nu m'am făcut prin urmare advocatul domnului Vernescu, cel mult am protestat împotriva atentatului săvârșit de d. Marșeu, la bunele cuviințe dintre oameni culți, atentat pe care nu e iertat să-l săvârșească un om așa de ilustru ca domnia sa, care, mă rog, e și membru în comitet, om cu pretenția de a conduce un neam.

La asta dânsul spune cu emfază: Nu rectracteze nimic! — Foarte bine. *Nici eu nu retractez nimic.*

Dar d. Iustin, grăbește a-și lua singur satisfacție. Eu nu pot fi ofensat și nu pot ofensa, spune despre mine. Se constituie el în secundanți și în juriu de onoare și — mă discualifică.

Acum să stabilim înc'odată morala afacerii. Eu sunt un om căruia îi plac pozele de cavalerism. Stau aci la ziar, în bătaia cea mai cumplită a loviturilor venite dela toți și pentru toți. Mă apăr, primesc și dau răni, în luptă cu adversarii cinstiți. Dar cum să te aperi împotriva atacurilor mișelești?

Iată-l pe acest domn Dr. Iuliu Marșeu. I-a adresat, pe cum ați văzut, dlui Vernescu, prietenul de eri al d-sale, cu care un an de zile a făcut la chefuri, niște acuze pe care un om de bun simț și se respectă nu le aduce într'o discuție publică. Nu i-a dat bani împrumut până la prima, că i-a împrumutat haine cu cari să apară în societate, nu a plătit pentru dânsul 20 de coroane la chelnerul Gábor etc. Cine a mai venit vre-odată cu astfel de lucruri în publicitate? In anul acesta amorocit diapazonul discuțiilor în presă a fost destul de scăzut, dar la aceasta înjosire numai nivelul intelectual al domnului Marșeu, a putut să-l coboare. N'aș fi avut poate totuși de zis nimic, ori cel mult aș fi desaprobat aceasta escapadă a dlui Marșeu, dacă d-sa nu-și închia „articolul" în următorul mod foarte originar.

Și ca să isprăvesc cu dta în felul „Tribunei": Ești un — *bocu!*

Ce însemna acest atac nevrednic din senin, la adresa mea? Că și mie mi-a dat d. Marșeu bani împrumut și nu i-am plătit, că și mie mi-a dat haine împrumut, că și eu sunt dator pe la chelneri, nu a plătit și pentru mine lui Gábor ori altuia. Nu-i așa?

I-am răspuns în indignarea mea legitimă, împotriva acestui incalificabil atac, așa fel ca să-l silesc ori să retracteze o calomnie, pe care poate în felul său de stilist îndemnatec a săvârșit'o și fără de voie, ori să-și tragă consecințele dacă este omul care a înțeles în felul acesta să insulte.

Pentrucă eu nu-i datorez dlui Marșeu nimic, nici în ordin material nici moral. Nu mi-a dat nici haine împrumut, n'a plătit nici la chelneri bani pentru mine.

D. Marșeu ce-i drept m'a apărat în mai multe procese de presă, — mi-a fost și secondant anul trecut în afacerea mea cu d. Vaida, Vlad și Bontescu când mă ținea încă de cualificat, dar atât cu cât și „Tribuna" i-a fost pentru toate acestea larg recunoscătoare. Acele apărări, și laudele și mulțumitele ce i-le-am adus pentru ele, sunt unicul capital moral, cu care modestul advocat, își cucerise un loc până și în comitetul național, laude pecari mi-le-au imputat și mi-le impută și azi prietinii, cari au avut neapărata decepție, cunoscându-l. In ordin material apoi au fost chiar bine remunerate, ostenelele domnului advocat, care a încassat dela „Tribuna" peste 4000 de coroane, în diferite cheltuieli de procese. Nu știu dar la ce face aluzie d. Marșeu când spune că m'am făcut vinovat de cele cuprinse sub Nr. 2 a faimoaselor sale puncte, cari sună așa:

2. E lucru cinstit să insulți, să calomniezi și să minți despre binefăcătorul d-tale?

Nu e cinstit de sigur, dar tot atât de necinstit e să calomnieze, să insulte ori să mințească „binefăcătorul" despre cel căruia pretinde căi-a făcut bine. D. Marșeu nu'mi poate aduce proba că eu l-aș fi calomniat, insultat ori aș fi mințit despre dânsul.

M'am ținut dator să dau aceste explicații, nu atât pentru d. Marșeu, căruia, nu-i datorez nici cu acestea, mai ales după cele întâmplate, ci pentru cetitori, căci n'aș dori să apar ca un fel de provocător de rînd, care uzează de aceste mijloace în viața publică. Nu, cel ce suferă mai mult în asemeni cazuri sunt tot eu, oricâtă dreptate și justificare morală ar fi în o asemenea satisfacție. D. Marșeu, își încheie ieșirea sa tragi-comică de azi cu o amenințare, că'mi va arăta el. Par'că am mai auzit vorbe de astea. Să poftească, să'mi arate. De doi ani de zile e organizată o adevărată bandă, care umblă după „date" după „dovezi" contra mea. Imi scotocesc trecutul, îmi caută creditorii, pe cari îi voi fi avut și eu, ca mulți alții, dar pân'acum n'au putut da decât de urmele cinstei mele, căci tot ce am fost dator cuiva am plătit. De aceste dovezi, crede d. Marșeu, potrivit mentalității sale, că poate să aducă împotriva mea. Il aștept. Pentu banditisme și mișelii — am mânile deslegate.

Arad, 14 Decemvre 1911.

Sever Bocu.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Bibl. Flacăra Nr. 1.

Furiile amorului, **Amintirile princesei Elena de Racovitza** a 90 fil. + 5 fil porto.

Revista „Flacăra" Nr. 6 a 10 fil. + 5 fil. porto.

*

„Plagiatul Poporației", o calomnie „more iudaico", sau cum lucrează cahalul în contra „goimilor", după Talmud, Anexă la „Jidanii în presă" de A. C. Cuza, profesor universitar. Vălenii de munte, tipografia „Neamului Românesc". Prețul: 1 leu.

*

Calendare block de părete și masă (stil vechiu și nou) a cor. 1.— 1.50 și 2.— + 20 fil. porto.

*

Ilustrate de Crăciun și Anul nou buc. 6, 10, 14 și 20 fil.

*

Leo Tolstoi

„RĂSBOI ȘI PACE"

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fil. + 20 fil. porto. De vânzare la **„Librăria Tribuna"**. Volumul II este sub tipar.

Redactor responsabil: **Iuliu Giurgiu.**
„Tribuna" institut tipografic, **Nichin și cons.**

Se caută

un substituit de notar

pentru o comună. Reflectanții cu cvalificare legală să se adreseze imediat lui **Nicolae Todor**, v.-notar în *Orlát* (Szebenmegye).

ANUNȚ.

In cancelaria notarială din *Feneș*, (u. p. Zalatna) află aplicare **2 tineri** versați în afacerile notariale pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Feneș, (u. p. Zalatna) la 7 Decembre 1911.

Traian Radu,
notar cerc.

Leo Tolstoi. 175

RĂSBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Contele Ilia, în caftanul său de voevod din epoca Ecaterinei II, își lingea buzele de plăcere și-l împingea pe Pierre cu cotul. Dar Pierre avu și el gustul să ia cuvântul. El deschise deja gura, când un senator stirb, cu chipul inteligent și iiritat, îl întrerupse pe contele Besukhow.

— Imi închipuiesc, domnilor, spuse el încet dar lămurit, cu obișnuința ce o avea de a dirija desbaterile, noi n'am fost chemați aici pentru a discuta asupra avantagiilor respective ale conscripțiunei sau ale miliției: suntem aici pentru a răspunde la manifestul cu care ne-a onorat împăratul. Cât despre a judeca, care e mai bună, conscripțiunea sau miliția, să lăsăm aceasta autorităților mai înalte.

Pierre găsi bun prilej acesta de a-și răsufla emoțiunea. El era supărat pe senatorul care aducea în aceste desbateri atâta moliciune și îngustime.

— Iertați-mă Excelența Voastră, îi spuse el în limbaj oficial, cu toate că-l cunoștea destul de aproape. Nu sunt nici eu de părerea acestui domn pe care nu am cinstea să-l cunosc, dar eu cred că nobleța a fost chemată aici ca să-și exprime simpatia și entuziasmul ei, precum și pentru a discuta măsurile ce trebuesc luate întru mântuirea patriei. Sunt sigur chiar, urmă el încălzindu-se, că împăratul ar fi nemulțumit dacă nu ar găsi în noi decât niște stăpânitori de mojici, pe cari să-i dăm drept carne de tun, și dacă n'ar găsi în noi și niște sfetnici.

Mai multe persoane, judecând că Pierre vorbea cu prea mare libertate, și văzând zîmbetul disprețuitor al senatorului, se îndepărtară numai decât. Numai contele Ilie Rostow era mulțumit de Pierre, după cum fusese mulțumit și de cuvântările marinarului și ale senatorului; căci pentru dânsul, toate discursurile pe cari la auzea, cel din urmă îi părea mai bun.

— Eu cred, urmă Pierre, că înainte de a discuta aceste chestiuni, noi trebuie să întrebăm pe împăratul, noi trebuie să rugăm respectuos pe Majestatea Sa de a ne informa asupra efectivului și asupra situațiunei armatei noastre.

Mai înainte ca Pierre să-și fi sfârșit cuvântarea, toată lumea îl dojeni, dar cel mai vehement dintre adversarii săi, fu un oare-care Adriakin, un jucător de boston, care până atunci se arătase în totdeauna foarte cum se cade față de dânsul.

— Mai întâi de toate, noi n'avem dreptul să cerem informațiuni împăratului, și chiar dacă nobleța rusă ar avea acest drept, împăratul este liber să nu ne răspundă.

Un alt reprezentant al nobleței, un om ca de vre-o patruzeci de ani, pe care Pierre îl văzuse de multe ori în mijlocul cântărețelor țigance și care avea reputația de a nu fi cinstit la joc, luă și el cuvântul.

— Și avem noi oare vremea să discutăm? La lucru! Inamicul a năvălit în Rusia ca să profaneze mormintele strămoșilor noștri și ca să ne ia femeile și copii.

El se izbi cu pumnul în piept.

— Vom merge toți pentru tătucul țar! strigă el holbându-și ochii injectați de sânge.

Voci aprobătoare se ridicară de pretutindeni.

— Noi suntem rusi, și nu vom cruța sângele întru apărarea religiei, a tronului și a patriei. Și dacă suntem niște adevărați fii ai patriei, să lăsăm la o parte visările, să arătăm Europei cum se ridică Rușii ca să-și apere țara.

Pierre vru să răspundă, dar nimeni nu-l lăsa să vorbească. El ar fi dorit să spună că nu era de fel împotriva sacrificiilor, dar că ar fi bine să se cunoască rostul lucrurilor. Mai multe glasuri se ridicară, vorbind laolaltă. Nici contele Ilia nu avea vreme să-i aprobe pe toți.

Lumea se întorcea dela Pierre, îl respingea, nu că ar fi fost nemulțumită de cuvintele lui, ci fiindcă mulțimea simte în totdeauna nevoia să iubească pe unul și să urască pe celălalt.

In momentul acela intră contele Rostopsin, în uniformă de general, cu bustul încins cu o panglică lată. El făcu câțiva pași zoriți și zise:

— Impăratul va sosi numai decât. Cred că în situațiunea noastră nu avem nimic de discutat. Impăratul a binevoit să ne cunoască, pe noi și pe negustorime — el arătă sala de alături — dela ei vor veni milioanele; iar noi trebuie să furnizăm milițiile și să făgăduim că nu ne vom cruța viața. Asta e cea mai mică datorie a noastră.

Demnitarii cei mari, cari ședeau în jurul mesei, se consultară. Nu se auzeau decât glasuri de mosnegi, rostind „Consimt!" sau „Sunt de părerea dtale!"

In sfârșit i-se zise secretarului să însemne hotărîrea nobleței din Moscova, după care moscoviții, ca și nobilii din Smolensk, dădeau guvernului zece servi la miie echipați gata.

— Impăratul! Impăratul! se auzi deodată.

(Va urma).

REISZ MIKSA
FABRICĂ DE
MOBILE
în
BÉKÉSCSABA—NAGYVÁRAD
Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă »Apollo«).

Morun
peşte sărat, în felii.
SOMN
mare în felii, precum şi SOMN mic. ŞTIUCĂ, DEVERICĂ mare, DEVERICA mic, CIORTAN.
Au sosit la 8 Dec. un vagon din soiurile de mai sus, peşte sărat pe care am început să-l desfac.
TARANKA
sărat, foarte frumos, per bute ori 100 kg. **à 70 cor.** — Trimitem şi la particulari fie prin poştă fie ca marfă.
PETROVITS şi PANTITS
Versecz, (Fő-tér.)

Nicolae Hencilă
măsar de zidiri şi mobile
Déva Str. Vasut No 18. (Casa proprie).

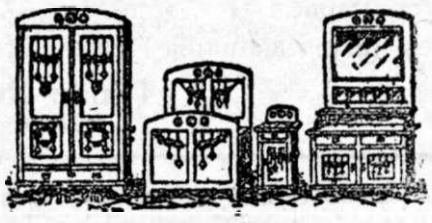

Aduce cu stimă la cunoştinţă on. public din loc şi provincie, că şi-a provăzut şi mărit atelierul de măsărit cu puteri de muncă corespunzătoare cerinţelor de azi.
Primeşte totfelu de lucrări pentru zidiri şi mobile, precum şi reparări cu preţuri convenabile şi pelângă serviciu prompt şi conştiinţios.
Mare magazin de tot-felul de mobile pregătite din materialul cel mai excelent uscat dela cele mai simple până la cele mai luxoase.

Blănării !!!
precum: boauri (muff) tocuri de picioare, — Jachete, după croiu englez şi francez, berletuieli cu lână, etc. Reparări şi transformări bune şi ieftine se pot câştiga la
Nicolae Gruiţia,
blănar
Temesvár-Josefstadt,
Hunyadi-út 9.

In atenţia pomicultorilor!
Ofer altoi de pruni bosnieci ca »**Balkanska Carica**« (Regina balcanului) şi »**Kraljica Bosne**« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, escepţional de dulce şi foarte gustoasă. Se coace spre sfârşitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea ţuicei şi a sligoviţului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziţia milenară din Budapesta 1896 şi la expoziţia din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziţia internaţională din Paris 1900 cu medalie de argint şi în fine la expoziţia regnicolară din Bosnia şi Erţegovina ţinută la Sarajevo iarăşi cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.
Sava T. Kojdić,
mare proprietar în **Brečka**, Bosnia.

BAUMANN ARNOLD succesorul
LÁHNI KÁROLY,
fabricant de mobile.
Alba-Iulia, Piaţa Szent István Nr. 11.
Recomandă mobile pregătiite în atelierul său din cel mai bun material, pentru dormitoare, sufragerii, locuinţe garson şi — birouri pe lângă preţuri ieftine. —

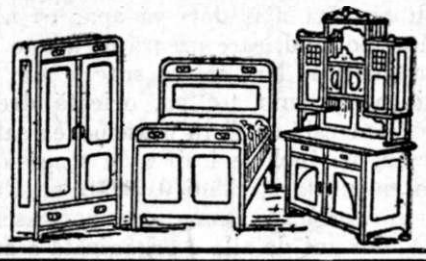

Johann Seibel
strungărie artistică aranjată pe puter de maşini în
Braşov, Strada Lungă No 45.

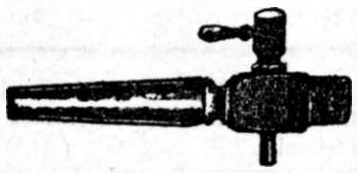

Pregăteşte şi ţine în depozit dopuri şi pipe pentru buţi, de cea mai bună calitate, apoi dacuri, bile şi popice pentru biliard şi popicărie precum şi totfelul de *picioare pentru masă*, pelângă preţurile cele mai moderate. Celor ce cumpără a douaoră li-se dă rabat.
— Lucrări de ornament. —

Fabrica budapestană de casse de bani
Gelléri şi Schuller
BUDAPEST
Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orăşenesc şi biroul: V. Széchenyi-u. 7.
Liferanţii ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare şi al poştelor.

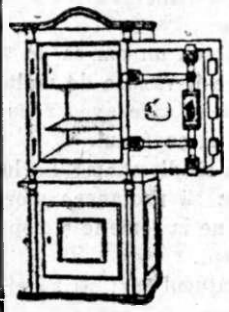

Efectuiază casse de bani, libere contra focului şi spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.
Catalog gratuit şi franco.

VINURI
vechi şi noui de vândut

Adresativă cu toată încrederea la proprietar de vii din Şiria (Világos) *Petru Benea*, căci vi trimite numai vinuri bune, curate şi pe lân preţurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K —·68 litru Rizling —·70. Roşu —·94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet K —·90 litru. Şiller K —·56. Rizling K — Rizling şi Ruje amestecat K —·54 litru.

Vin din anul 1911 K —·48 şi 50

Vinul să expedează cu rambursă dela 50 în sus sub îngrijirea mea proprie.
Vase dau împrumut pe timp de doauă
Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Bene
propr. şi neg. de vinuri
Világos (Arad

Salon de haine bărbăteşti
J. Schneider, Sibiu
Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben)

ŢIMBALE!

Ţimbalele **inventate de mine**, cele mai moderne, cu organism dublu de oţel, foarte trainice şi de o resonanţă deosebită se pot comanda numai dela mine, cu preţurile **cele mai moderate, pe lângă garanţie de 5 ani.**
Mészáros Ferenc,
fabricant de cimbale.
Budapest, VII., Bethlen-u. 39.
Preţcurenturi, la cerere, se trimit gratis. Corespondenţa întrucât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sîrbească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDUARD LEXEN,

tinichigiu şi antepriză de instalaţiuni

Braşov, **Atelier: Strada Lungă Nr. 63.**
Prăvălie: Strada Gábel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncei de tinichigiu şi galanterie la edificii, precum coperişe, şi învelişuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, **dulapuri pentru ghiaţă,** vase pentru spălat şi altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, şi instalarea camerelor de baie.**

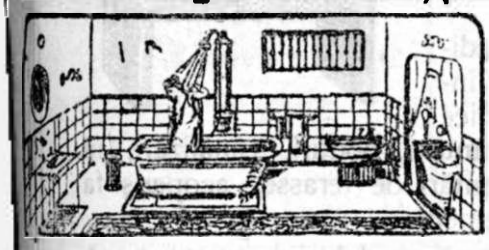

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — — Engrosiştilor li-se dau rabat. Depozit bogat în **văni de scăldat,** cămine, closete etc. Serviciu conştiinţios. Preţuri moderate. Reparaţie promptă.

Bordy József,

cojocar-blănar,

Marosvásárhely, Széchenyi-tér Nr. 13.

Recomandă articolele de blănărie şi cojocărie, dela cele mai simple până la cele mai complicate. Primeşte şi reparaturi. Imprumută bunde de călătorii şi ia spre păstrare în timpul verii, paltoane de iarnă şi blane, pe lângă asigurarea contra focului. — Comandele se îndeplinesc prompt, ieftin şi cinstit.

Schuster Hans, hărăgar

Szászváros, Korház-utcza.

Primeşte spre efeptuire: instrumente de fabricare de spirt, cognac liquer, ţuică şi instrumente de a condensa acestea. Mare magazină. Tot felul de instrumente şi lucruri necesare la fabrice. Vase de aramă pentru hoteluri, birturi etc. Vase de fiert cafea, vase de spălat şi curăţit. Primeşte **montarea şi repararea blănelor artificiale** pelângă preţuri moderate. Comandele se execută promt.

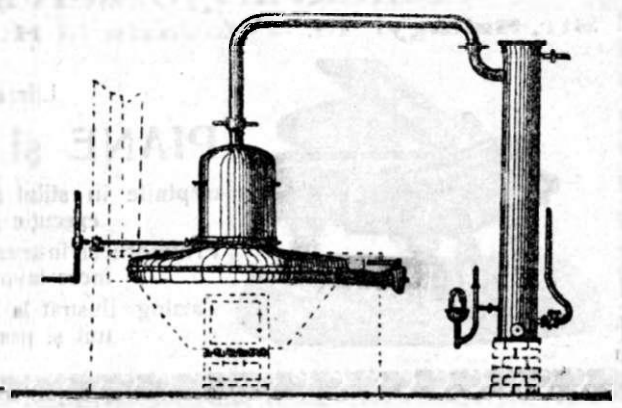

Májerszky Barnabás

fabricant de maşini

în Nyiregyháza.

Fabrichează după o experienţă bogată ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

Piua de olei, construcţie simplă ori complicată. **Prăjitori de olei** pentru încălzire cu aburi ori foc. **Teasc** pentru sâmburi de bostan. **Maşini** pentru perfecţionarea oleiului şi aranjamentul complect pentru fabricarea oleiului. **Unelte** de meliţat floarea soarelui, ş a.

Exportul până acum în 237 uzine.

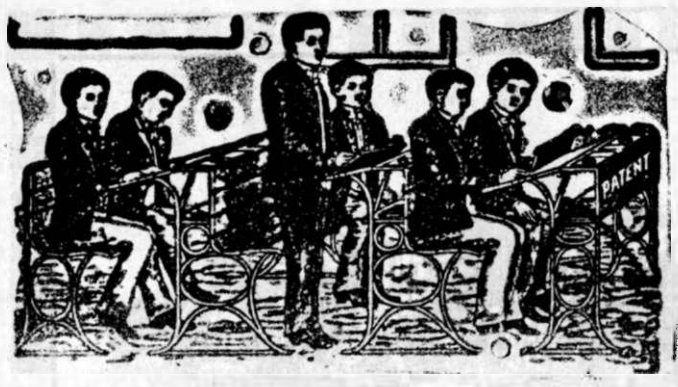

Cele mai moderne **mobile de fier şi aramă** şi cele mai practice **bănci higienice de şcoală şi mobilarea locuinţelor, hotelelor, spitalelor şi a şcoalelor,** precum şi **obiecte fabricate din cele mai bune materiale din ţară,** lucrările cele mai solide de artă şi construcţie se liferează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

– Tot acolo e cancelaria şi fabrica montată cu cele mai noi maşinării. —

Apaducte.

Ceice doresc apaducte ieftine să se adreseze la antepriza lui

Balázs Mihály, Marosvásárhely, Szentgyörgy-utca 16 sz.

Primeşte pelângă garanţie orice lucrări din acest ram ca introducerea de apaducte şi canalizare trebuincioasă pentru castele, comune, spitale, casărmi şi şcoale. — Specialist în sondaj — Primeşte pe lângă condiţii avantajioase ţinerea în ordine şi repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit.

Se angajează pe anul întreg pentru ţinerea în bună rînduială a caselor şi pentru repararea bazinului closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor — noui care nu reclamă spese şi de fiecare bucată dă garanţă de 3 ani. —

Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,

Strada Tompa No 14.

Dulapuri de ghiaţă la cari e necesară ghiaţă puţină, **preparate** pentru măsurarea vinului şi a berei, **conducte** la pregătirea berei şi pentru scurs, în preţuri moderate şi serviciu promt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lămâi şi ananas, alabastru şi praf de limonadă ş. a. Comandele se efeptuiesc prompt şi cu preţuri convenabile.

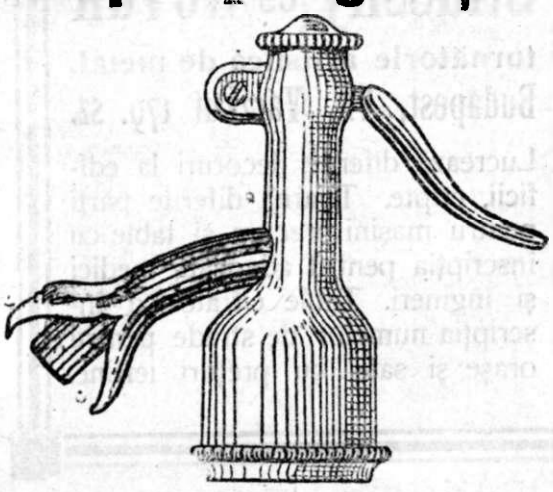

Fabrică de clopote

Distinsă la expoziţia universală din Paris.

Szlezák László

fabrică p. turnat clopote, accesorii de turnuri şi stativele lor

Budapesta, Frangepán-u. 77.

(Casa proprie. Lîngă staţiunea tramv. electric).

Se recomandă pentru executarea oricăror lucrări din acest ram, ca turnarea de clopote noui şi vechi, pelângă garanţie de mai mulţi ani, cu coroană de fier invenţia mea. Pregătesc statine drepte şi plecate pentru clopote.

Preliminare se trimit la cerere gratis şi franco. — La dorinţă merge si în provincie pe spesele proprii. Execuţie solidă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

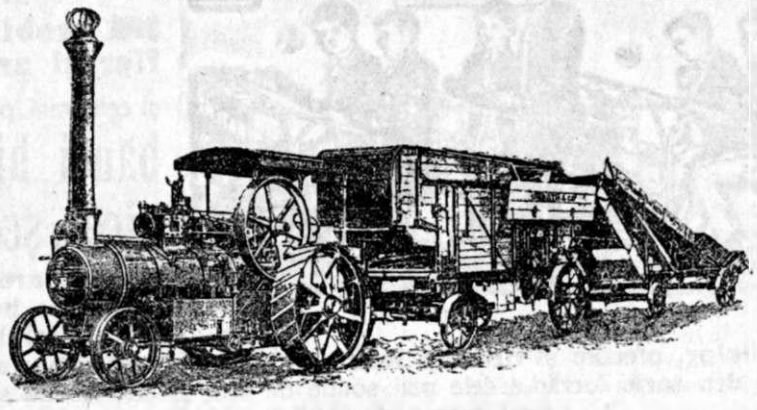

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körut 60.

Îşi recomandă fabricaţiile sale şi anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 şi 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice şi industriale.

Maşine de treerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, mînaj cu cai şi cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Maşine de sămănat.
Vânturători.
Batoze de curăţit porumb.
Tocători de paie şi nutreţ.
Maşine de tăiat sfecle.
Maşine de cosit şi seserat.
Zdrobitori de struguri.
Prese de struguri.
Morişche de uruit.
Pompe de fântâni şi
Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună,

cu preţuri moderate şi condiţiuni favorabile de solvire.

Catalog de preţuri românesc trimitem gratis şi franco.

Corespondenţă română.

Edificare ieftină!

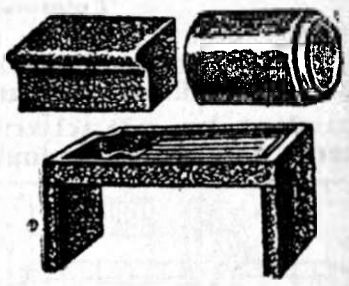

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu e brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuinţe, case de închiriat, edificii economice şi dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrăduri, trepte, padimentări de terasse, acoperiş facement, învălitori de cement.

In depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, ţigle, columne pentru case, streşini, trestie pentru tinciuială, cement Portland, gips, var stins ş. a. — *Preţuri curente trimit gratuit.*

Iosif Simics

Intreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement şi pierte.

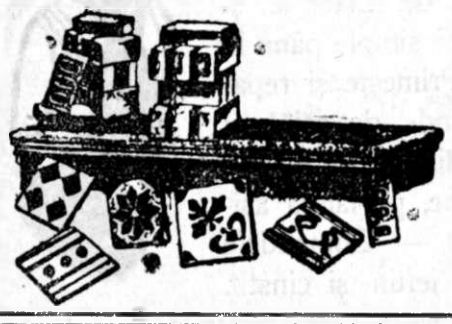

Nr. telefonului: 246.

(Casa proprie)

LUGOŞ,

Str. Buziaş 37.

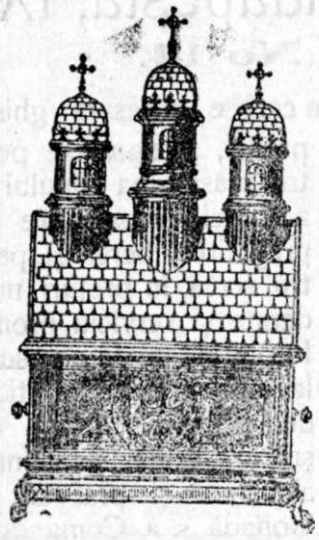

Telefon 116-33.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.

Budapest, VI., Váczi-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părţi pentru maşini precum şi table cu înscripţia pentru advocaţi, medici şi ingineri. Table cifrate cu înscripţia numelor de strade pentru oraşe şi sate, cu preţuri ieftine.

Telefon Nr. 557.

Petrof Antal succesor Wonka János

fabrică de piane cesar regale

Temesvár-Józsefváros,

Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 18.

Liferează:

PIANE şi PIANINE

efectuite în stilul cel mai modern şi execuţie promptă.

Profesorii şi instructorii de muzică primesc favor cuvenit.

Catalog ilustrat la dorinţă *trimit gratuit* şi porto franco.

Am onoare a aduce la cunoştinţa on. public, că mi-am aranjat în

Timişoara, Piaţa George Nr. 4.

un modern

atelier dentistic.

Practica mea veche mă dispenzează de o mai amănuntă recomandare, augurându-mi în schimb încrederea în satisfacerea ori-cărei pretenţii a pacienţilor. — Cu stimă:

Götzl Mór,

dentist.

Cele mai bune

oroloage

— cele mai solide şi cele mai după modă —

juvaericale

atât pe bani gata, cât şi în rate pe lângă chezăşie de 10 ani şi preţuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie *în aceasta privinţă* în întreagă Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT.

Notez că numai acela vor primi catalogul gratuit cari cari îl cer cu provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a cetit anunţul în Trib.)

Corespondenţele se fac în limba maghiară, germană şi şi franceză.

„TRIBUNA" INSTITUT TIPOGRAFIC NICHIN şi DONŢ. — ARAD 1911.